

Yttrande

2024-08-27

Ärende nr: SLK-2022-01235

Yttrande angående – Göteborgs Stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa 2024–2030.

Yttrandet

Sverigedemokraterna anser att Göteborgs Stad behöver fokusera på att säkerställa att alla barn behärskar svenska språket vid skolstart och att stärka individansvar och kulturella värderingar för att skapa jämlika livsvillkor. Partiet förespråkar obligatorisk deltagande i förskolans verksamhet från tre års ålder för barn till utrikes födda föräldrar samt att krav på språkkunskaper och arbetsro i skolan upprätthålls. Kriminalitet bör enligt Sverigedemokraterna angripas genom åtgärder som betonar individuella drag och riskfaktorer snarare än socioekonomiska faktorer. Vi vill också se att kommunen överväger att koppla välfärdsrättigheter till motprestationer för att öka ansvaret bland vårdnadshavare.

Att alla barn i Göteborg behärskar svenska språket vid skolstart är avgörande för att ge dem jämlika möjligheter.

Med hänsyn till det föreslagna programmet och avstyrkanden från vissa förvaltningar, noterar vi att flera av de uppdrag som föreslås redan ingår i förvaltningarnas grunduppdrag, vilket gör dem överflödiga. Det är viktigt att ge stadens förvaltningar arbetsro och goda förutsättningar att genomföra sina ordinarie uppgifter utan att tyngas av ytterligare styrdokument. Vi ser därför inget behov av att anta det föreslagna programmet för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa, då det riskerar att skapa ineffektivitet och svårigheter att prioritera. Att fokusera på att implementera den nya socialtjänstlagen, som träder i kraft 2025, bör vara av högre prioritet och ge förvaltningarna möjlighet att arbeta proaktivt och effektivt inom sina redan etablerade ramar.

Yrkande
2024-10-18

Vänsterpartiet, Socialdemokraterna, Miljöpartiet,
särskilt yttrande Centerpartiet

Nr 20

Yrkande angående – Göteborgs Stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa 2024-2030

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Göteborgs Stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa 2024-2030 antas med följande ändringar:

-programmets giltighetstid ändras till 2025-2030.

-strategi 4.2 ändras till "Säkra att plan- och exploateringsprocessen omhändertar sociala och hälsofrämjande aspekter"

-i brödtexten under Strategi 4.3 läggs följande mening till: "Grönområden, en god luftkvalitet och en hållbar bullernivå är avgörande för både barns och vuxnas hälsa"

-efter meningen på sida 10 "Ytterst tar det sig uttryck i påtagliga skillnader mellan olika grupper i staden när det gäller förväntad medellivslängd." läggs följande meningar till: Äldre personers livsvillkor påverkas i hög grad av ojämlika livsvillkor både i dagsläget och tidigare i livet varför insatser behöver riktas även mot denna grupp. Åtgärder för att minska klimatutsläpp genom att uppnå målen i Miljö- och klimatprogrammet är avgörande för att barn och unga ska kunna ha goda livsvillkor och god hälsa genom livet.

-efter meningen på sida 14 som slutar med "för att möta specifika behov och målgrupper" läggs följande mening till: Skolan som arena spelar en viktig roll för att erbjuda unga, oavsett bakgrund eller förutsättningar, en meningsfull fritid.

-efter meningen på sida 18 som slutar med "och förebygga ett långsiktigt utanförskap" läggs följande meningen till: Det krävs förstärkta insatser för att erbjuda skräddarsydda utbildningar som varvar studier med yrkesarbete.

2. Kommunstyrelsen får i uppdrag att vid behov revidera programmet i enlighet med den nya socialtjänstlagen som träder i kraft 2025.

3. I övrigt bifalla tjänsteutlåtandet.

Yrkandet

Göteborgs är en stad med stora skillnader i livsvillkor och hälsa och åtgärder för att minska dessa och förbättra livsvillkoren för de som har det sämst är ytterst angelägna. Stadens nämnder och bolag har stora möjligheter att påverka invånarnas livsvillkor och behöver rikta resurser för att öka jämlikheten.

Yrkande

2024-10-17

Nr 20 (SLK-2022-01235)

Yrkande angående – Göteborgs Stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa 2024-2030

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Göteborgs Stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa 2024–2030 antas inte.
2. Kommunstyrelsen får i uppdrag att inrätta ett centralt Folkhälsoråd i Göteborgs stad. Rådet ska verka samordnande för det pågående folkhälsoarbetet inom de fyra regionala socialnämnderna och ligga under kommunstyrelsen.

Yrkandet

Sverigedemokraterna anser att det nuvarande förslaget till program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa inte tillräckligt tar hänsyn till behovet av stadstäckande samordning och långsiktig planering av folkhälsoarbetet.

Genom att inrätta ett Folkhälsoråd skulle Göteborg få en plattform för att samordna insatser och skapa en tydlig strategi som omfattar hela staden. Ett folkhälsoråd fungerar som initiativtagare, förslagsställare och rådgivare till kommunstyrelsen. Rådet skulle främja tvärsektoriellt samarbete mellan områden som utbildning, stadsplanering, kultur och fritid, och därmed skapa en helhetslösning för stadens folkhälsa.

Med stöd av folkhälsoexperter och evidensbaserad forskning skulle rådet säkerställa att insatserna är effektiva och hållbara. Dessutom skulle ett Folkhälsoråd förbättra resursfördelningen och ge folkhälsofrågorna den uppmärksamhet de förtjänar, samtidigt som socialnämnderna fortsätter sitt arbete på lokal nivå. Genom att inkludera representanter från civilsamhället skulle rådet också öka medborgardeltagandet och säkerställa att insatserna anpassas efter de olika stadsdelarnas behov.

Yrkande

KD M D

2024-08-23

3

Yrkande angående – Göteborgs Stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018-2026 som antogs av kommunfullmäktige 2018-01-18 § 10, upphör att gälla.
2. Göteborgs Stads folkhälsoprogram 2019-2020 som antogs av kommunfullmäktige 2019-05-23 § 10 och förlängdes 2023-01-26 § 20, upphör att gälla.
3. Göteborgs Stads strategiska plan för suicidprevention som antogs av kommunfullmäktige 2014-10-09 § 13 och förlängdes 2023-01-26 § 20, upphör att gälla.
4. Redovisning av kommunfullmäktiges uppdrag 2022-10-27 § 34, att ta fram ett nytt program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa, förklaras fullgjort.

Yrkandet

Göteborg behöver ett större fokus på att möjliggöra goda förutsättningar i livet för alla invånare. Det börjar med familjecentrerat stöd från födseln och trygga bostadsområden, och fortsätter med förskola och skola med hög kvalitet, gott företagsklimat och pålitlig omsorg. Att arbeta för detta är redan en del av förvaltningarnas ordinarie arbete, som specificeras inom befintliga styrdokument och lagstiftning. Vi menar att politiken nu behöver ge stadens förvaltningar arbetsro och goda förutsättningar att faktiskt genomföra verksamhet som stöttar och skapar möjligheter för göteborgarna. Det gör vi genom att minska antalet parallella styrdokument och styrsignaler inom staden, som skapar en stor administrativ börda och stjäl fokus från grunduppdraget.

Den nya socialtjänstlagen, som arbetats fram under många år och under ledning av flera regeringar, börjar gälla den 1 juli 2025. Den nya lagen har stort fokus på förebyggande åtgärder och tidiga insatser. Vi delar SKR:s bedömning att den nya lagen kommer att bidra till att de förvaltningar som styrs av Socialtjänstlagen kommer att jobba mer proaktivt för jämställt, förebyggande och lättillgängligt stöd. Därför är det viktigt att ge stadens förvaltningar goda förutsättningar att implementera den nya lagstiftningen på ett bra sätt. Det kan finnas skäl att i ett senare skede ta fram styrdokument för att säkra en sammanhållen och framgångsrik implementering av den nya lagen. Men att i nuläget anta ett brett program som Göteborgs *Stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa*, som inte alls förhåller sig till den nya lagen och det arbete som kommer att krävas för att implementera den vore olyckligt och riskerar att leda till ineffektivitet och svårigheter att prioritera.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-06-10

Ärendenummer SLK-2022-01235

Handläggare

Jeanette Werner, Maud Willardsson Engström

Telefon: 031-367 95 21, 031-368 00 40

E-post: jeanette.werner@stadshuset.goteborg.se

maud.willarsson.engstrom@stadshuset.goteborg.se

Göteborgs Stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa 2024-2030

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Göteborgs Stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa 2024-2030, i enlighet med bilaga 4 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antas.
2. Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018-2026 som antogs av kommunfullmäktige 2018-01-18 § 10, upphör att gälla.
3. Göteborgs Stads folkhälsoprogram 2019-2020 som antogs av kommunfullmäktige 2019-05-23 § 10 och förlängdes 2023-01-26 § 20, upphör att gälla.
4. Göteborgs Stads strategiska plan för suicidprevention som antogs av kommunfullmäktige 2014-10-09 § 13 och förlängdes 2023-01-26 § 20, upphör att gälla.
5. Redovisning av kommunfullmäktiges uppdrag 2022-10-27 § 34, att ta fram ett nytt program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa, förklaras fullgjort.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen beslutade 2023-09-20 § 626, att remittera ett förslag till Göteborgs Stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa. Stadsledningskontoret redovisar i detta ärende ett reviderat förslag till program.

Göteborgs Stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa 2024-2030 är uppbyggt i ett övergripande mål, fyra områden, sex mål samt ett antal strategier. Det övergripande målet med programmet är att skillnaderna i livsvillkor och hälsa ska minska. Insatser för att minska skillnader i livsvillkor och hälsa ska ske med särskilt fokus på barn och unga samt på de grupper som idag har sämst livsvillkor och hälsa och därmed störst behov. Där kan insatserna få störst effekt. Göteborgs Stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa bygger på ramar i lagstiftning, internationella konventioner och direktiv från kommunfullmäktige.

Stadsledningskontoret bedömer att de förändringar som är gjorda omhändertar flertalet av de synpunkter som remissinstanserna haft. Stadsledningskontoret bedömer att förslag till program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa 2024-2030 efter remisshanteringen kan ersätta Göteborgs Stads folkhälsoprogram 2019-2020 och Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018-2026. Stadsledningskontoret bedömer även att strategisk plan för suicidprevention kan avslutas.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Arbetet med att minska skillnaderna i livsvillkor och hälsa bedöms på sikt få en positiv ekonomisk effekt, både på samhälls-, organisatorisk och individnivå. Genom att använda resurser i ett tidigt skede med prioriteringar av främjande och förebyggande insatser utifrån programmets mål och strategier kan det förväntas bidra till en långsiktigt hållbar ekonomi. Programmet kan innebära att en nämnd eller styrelse har den initiala kostnaden eller investeringen för ökad jämlikhet och hälsa medan en annan nämnd eller styrelse får effekten av en minskad kostnad på längre sikt.

Stadsledningskontoret menar att huvudinriktningen är att programmets genomförande ska ske genom omprioriteringar inom verksamheterna. Berörda nämnders och styrelsers utrymme och möjlighet att prioritera kan då ha påverkan på vilken takt eller omfattning som programmet kan genomföras. Särskilt förskolenämnden och grundskolenämnden har signalerat att de inte har möjlighet att prioritera ökade kostnader kopplat till genomförandet av programmet.

Stadsledningskontoret lyfter även särskilt fram vikten av behovs- och jämlikhetsanalyser som kan öka förutsättningarna för mer ändamålsenliga arbetssätt och åtgärder, som på sikt kan bidra till ett mindre polariserat samhälle, mer jämlika livsvillkor och hälsa och därmed samhällsekonomiska vinster.

Bedömning ur ekologisk dimension

Den fysiska livsmiljön göteborgarna lever och verkar i har stor betydelse för hälsa och välbefinnande. När klimatet blir varmare förändras även vissa förutsättningar för en god och jämlik hälsa. Klimateffekterna påverkar olika grupper på olika sätt beroende på socioekonomiska villkor, ålder och underliggande hälsa. Ett exempel på hur olika grupper påverkas är att den äldre befolkningen är mer utsatta för värmerelaterade risker. Värmebölja är de klimateffekt som bedöms få störst påverkan på hälsan och kan leda till försämring av kroniska sjukdomar, psykisk ohälsa och förstärka en isolering i hemmet. Tätbebyggd stad alstrar mer värme vilket tillsammans med brist på grönska ökar risken för höga temperaturer. Översvämning till följd av extrema regn och generellt ökad nederbörd påverkar också hälsa och stadens livsmiljöer.

Klimatförändringen kan också få andra hälsokonsekvenser så som fästingburna infektioner, förändring av pollenallergier, sämre dricksvattenkvalitet samt mer vatten- och livsmedelsburen smitta. Andra kritiska aspekter som har olika påverkan på grupper på olika sätt är minskad biologisk mångfald, buller och luftföroreningar.

Stadsledningskontoret bedömer att strategierna som ska bidra till att skapa en mer hållbar, jämlik och väl gestaltad livsmiljö kan bidra till en positiv ekologisk utveckling i staden. Tillgång till grönområden och parker förbättrar både invånarnas livskvalitet och den ekologiska mångfalden, vilket bidrar till en mer hållbar och hälsosam stadsmiljö.

Bedömning ur social dimension

Programmet utgår från att jämlikhet i livsvillkor och hälsa är avgörande för ett socialt hållbart samhälle, där allas resurser tas tillvara för social och ekonomisk utveckling. Att främja jämlika förutsättningar består både av ett arbete för goda uppväxtvillkor som riktade insatser mot olika grupper och stadier under hela livsloppet. Programmet har fokus på barn och unga och på att stärka arbetet för de grupper som staden har svårt att nå

och där behovet är stort. Ett samhälle med hög tolerans där människors lika värde står i centrum kräver att människor känner tillit och förtroende till varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen. Ett genomförande av programförslaget med hög måluppfyllelse bör därför ha positiva samhälleliga effekter i form av mer jämlika livsvillkor och jämlik hälsa och därmed även förbättrad social samanhållning och tillit både till stadens verksamheter och mellan människor.

Social hållbarhet förutsätter uppfyllande av de mänskliga rättigheterna och icke-diskriminering. Detta står i centrum för programmet genom syftet att minska skillnader i livsvillkor och hälsa mellan grupper i befolkningen. Programmet bygger på ramar i lagstiftning, internationella konventioner och direktiv från kommunfullmäktige. Stadsledningskontoret bedömer att ärendet i sin helhet har bäring på den sociala dimensionen.

Samverkan

Information till central samverkansgrupp (CSG) skedde inför remissomgång 8 juni 2023. Fördjupad dialog genomfördes 18 april 2024 § 6a och 2 maj § 6a. Samverkan har skett 13 juni 2024.

Bilagor

1. Kommunfullmäktiges protokollsutdrag 2022-10-27 § 34
2. Sammanfattning av remissinstansers yttranden
3. CSG:s protokollsutdrag 2024-06-13 § 5a
4. Förslag till Göteborgs Stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa 2024-2030

Ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2023-09-20 § 626, att remittera ett förslag till Göteborgs Stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa. Stadsledningskontoret redovisar i detta ärende ett reviderat förslag till programmet.

Beskrivning av ärendet

Kommunfullmäktige beslutade 2022-10-27 § 34 att ge kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram ett nytt program som ersätter Göteborgs Stads folkhälsoprogram 2019-2020 och Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018-2026. Stadsledningskontorets bedömning var att det finns förutsättningar att arbeta ihop de två programmen då genomlysningen visar att de har snarlik målbild och syfte och därmed likartade intentioner. Utöver det skulle det nya programmet lämpligen kopplas mot den nu nationella rådande folkhälsopolitiken som getts ett starkare systemtänkande som också kopplar till kommunens rådighet, med mål som leder till en jämlik och hälsofrämjande stad. Dessutom bör det finnas med mål och strategier som stärker stadens arbete för de mänskliga rättigheterna på ett tydligare sätt än i dagens program. Uppdraget beskrev också att programmet bör tas fram i samverkan med stadens förvaltningar, bolag och råd.

I uppdraget ingick även att göra en översyn över vilka stadenövergripande planer inom området som ska kvarstå och vilka som ska arbetas in i programmet. Därutöver har ärendet identifierat ett antal relaterade uppdrag som är betydelsefulla för programmet och dessa har beaktats.

Förslaget har remitterats vid två tillfällen. Först remitterades förslag till program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa 2024-2030 till nämnder och styrelser utifrån beslut i kommunstyrelsen 2023-09-20 § 626.

Vid det andra tillfället remitterades ett reviderat förslag via en förvaltningsremiss i april-maj 2024. Kommunstyrelsen beslutade 2024-04-24 § 348 att stadsledningskontoret får i uppdrag att inkludera barn- och ungdokument i programmet för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa utifrån uppföljning och utvärdering av Göteborgs Stads plan för barn- och ungdokument 2020-2023. Med anledning av det nya uppdraget och de förändringar som nytt förslag till program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa medfört beslutade stadsledningskontoret att skicka ut förslaget på förvaltningsremiss till de förvaltningar och bolag som i reviderat förslag fått ett förändrat eller förnyat ansvar inom någon av programmets strategier.

Stadsledningskontoret redogör nedan för hanteringen av hela ärendet.

Remittering av förslaget till nämnder och styrelser

Förslaget remitterades till de nämnder och styrelser som enligt programförslaget har fått utdelat ansvar inom någon strategi, vilket var exploateringsnämnden, förskolenämnden, Förvaltnings AB Framtiden, grundskolenämnden, Higab AB, idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, nämnden för demokrati och medborgarservice, nämnden för funktionsstöd, nämnden för kretslopp och vatten, socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydvest, stadsbyggnadsnämnden, stadsfastighetsnämnden, stadsmiljönämnden, utbildningsnämnden, äldre- samt vård och omsorgsnämnden. Förslaget remitterades även till Göteborgs Stads hbtqi-råd, Göteborgs Stads råd för funktionsrätt, Göteborgs Stads sverigefinska råd, Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer,

Göteborgs Stads pensionärsråd, Studentforum, Ungdomsfullmäktige samt Västra Götalandsregionen. Därutöver har miljö- och klimatförvaltningen samt de nationella minoriteterna samer, tornedalingar och judar getts tillfälle att svara.

Remissperioden pågick mellan 28 september 2023 och 1 februari 2024. I remissmissivet fanns ett antal frågor som remittenterna kunde utgå ifrån för att strukturera svaren. Utöver det ombads remittenterna att särskilt svara på vilka ekonomiska konsekvenser som nämnden eller styrelsen ser att programmets genomförande kan få samt om det idag genomförs aktiviteter som är kopplade till strategierna, med stöd av tidsbegränsade statsbidrag eller andra externa ekonomiska medel.

Nämndernas och bolagsstyrelsernas beslut om det remitterade förslaget

Sammanlagt inkom 26 remissvar. 15 nämnder och styrelser tillstyrkte förslaget och 9 avstyrkte förslaget. Kretslopp och vatten, Västra Götalandsregionen samt de nationella minoriteterna samer, tornedalingar och judar har getts tillfälle att svara, men inte inkommit med svar. I bilaga 2 finns en kort sammanfattning över varje remittents svar. Remissvaren i sin helhet finns i ärendet SLK-2022-01235.

Dialogträffar med remissinstanser som avstyrkte förslaget

Sju nämnder och två råd avstyrkte programmet. Det var socialnämnd Centrum, Hisingen och Sydväst, nämnden för äldre samt vård och omsorg, nämnden för funktionsstöd, grundskolenämnden samt nämnden för demokrati- och medborgarservice, HBTQI-rådet samt rådet för funktionsrätt. I handläggningen av ärendet bjöd stadsledningskontoret in dessa nio till dialogträffar, med syftet att visa hur stadsledningskontoret föreslår omhändertagande synpunkterna som framkommit i rådets och nämndernas yttranden.

Inkludera barn- och ungekulturplanen i programmet

Kommunstyrelsen beslutade 2024-04-24 § 348 att stadsledningskontoret får i uppdrag att inkludera barn- och ungekultur i programmet för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa utifrån uppföljning och utvärdering av Göteborgs stads plan för barn- och ungekultur 2020-2023. Kommunfullmäktige beslutade 2024-05-23 § 22 att Göteborgs Stads plan för barn- och ungekultur 2020-2023 upphör att gälla.

Kulturnämnden lyfte i sitt remissvar att styrningen av skolans kulturuppdrag bör inkluderas i strategi 1.3 och att det har betydelse för måluppfyllelsen. De menade att strategin på så vis kan belysa hur kultur kan främja barns och ungas hälsa samtidigt som arbetet med kulturförmedling i förskolor och skolor potentiellt kan prioriteras högre i skolförvaltningarna. Kulturnämnden lyfte vidare i sitt remissvar att utvärderingen av Göteborgs stads barn- och ungekulturplan 2020-2023 visade på behov bland skolförvaltningarna att prioritera kulturuppdraget som finns i de nationella läroplanerna. Med anledning av uppdraget att inkludera barn och ungekulturplanen har avstämningar gjorts med kulturförvaltningen och utifrån dessa har det reviderade förslaget till strategi 1.3 förstärkts med en betoning på skolans kulturuppdrag.

Förvaltningsremiss efter omhändertagande av synpunkter från nämnder och bolagsstyrelser

I reviderat förslag till program har förändringar gjorts utifrån omhändertagande av synpunkter från remissinstanserna. Förändringar har även gjorts med anledning av det nya uppdraget att inkludera barn- och ungekulturplanen i programmet. Stadsledningskontoret skickade ut en förvaltningsremiss 2024-04-30.

Syftet med förvaltningsremissen var främst att få de berörda förvaltningarnas och bolagens synpunkter på deras fördelade strategiansvar utifrån den revidering av strategitexter som gjorts och som då kan ha bäring på deras bedömning av genomförandet.

Förvaltningsremissen skickades till de förvaltningar och bolag som föreslås få förändrat eller förnyat ansvar inom någon av programmets strategier, vilket totalt innebar 19 förvaltningar och bolag. Grundskoleförvaltningen har inte besvarat förvaltningsremissen.

Ett nytt program som ersätter två befintliga

Förslag till program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa 2024-2030

Göteborgs Stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa 2024-2030 ersätter Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018-2026 samt Göteborgs Stads folkhälsoprogram 2019-2020. Syftet med programmet är att peka ut riktningen för stadens arbete för att minska skillnader i livsvillkor och hälsa. Insatser för att minska skillnader i livsvillkor och hälsa ska ske med särskilt fokus på barn och unga samt på de grupper som idag har sämst livsvillkor och hälsa och därmed störst behov. Där kan insatserna få störst effekt.

Göteborgs Stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa 2024-2030 bygger på ramar i lagstiftning, internationella konventioner och direktiv från kommunfullmäktige. Programmet utgår från att jämlikhet i livsvillkor och hälsa är avgörande för ett socialt hållbart samhälle, där alla invånares resurser tas tillvara för social och ekonomisk utveckling. För att minska skillnader i livsvillkor och hälsa behöver förstärkande ojämlikhetsmönster brytas.

Programmet riktas till de nämnder och styrelser som har ansvar, möjlighet att påverka och agera för jämlika livsvillkor och hälsa. Programmet bygger på den rådighet som nämnder och styrelser har i sitt grunduppdrag och pekar ut prioriteringar för att nå målet.

Områden, mål och strategier

Programmet är uppbyggt i ett övergripande mål, fyra områden, sex mål samt ett antal strategier. Varje område innehåller ett eller två mål samt mellan två och fyra strategier.

Det övergripande målet i Göteborgs Stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa lyder:

- Skillnader i livsvillkor och hälsa ska minska

De fyra områdena och dess underliggande mål och strategier fokuserar på centrala livsvillkor över hela livscykeln där det krävs prioriteringar och riktning för att åstadkomma önskad förändring. De fyra områdena är:

1. Barns och ungas uppväxtvillkor
2. Delaktighet, inflytande och tillit
3. Arbete och försörjning
4. Boende och livsmiljö

Programmets bilaga Stödjande dokument innehåller en förteckning över de utgångspunkter och teorier som beskrivs i programmet.

Stadsledningskontorets omhändertagande av remissvaren

Detta avsnitt lyfter övergripande stadsledningskontorets bedömningar och revideringar som gjorts utifrån inkomna synpunkter. Stadsledningskontoret har värderat samtliga synpunkter och justerat utifrån de som bedömts relevanta för programmet. Bilaga 2 beskriver sammanfattande synpunkter från remissinstanser, samtliga remissvar i sin helhet finns på stadsledningskontoret.

Inledningsvis beskrivs revideringar och omhändertagande av synpunkter som handlar om programmets inriktning och genomförande och därefter beskrivs synpunkter per område.

Övergripande synpunkter på programmet

Generellt framförs positiva synpunkter om att de två programmen för folkhälsa och för jämlik stad slås samman till ett. Det framförs även positiva synpunkter om att målet överensstämmer med det nationella folkhälsomålet.

De nio nämnder och råd som valde att avstyrka förslag till program bedömde att programmet inte i tillräckligt hög utsträckning pekade ut en riktning för arbetet framåt och menar att det därmed saknas tillräcklig styrning av det förväntade arbetet. Liknande synpunkter framförs även av många nämnder som tillstyrkte programmet. Flertalet remissinstanser (19 av 26) efterfrågade att programmet utvecklar beskrivningen av vilka förflyttningar som förväntas ske under programperioden. Sammanfattningsvis menar remissinstanserna att de utvalda strategierna inte ger en tydlig ambitionsnivå utöver det som redan görs och styrs inom grunduppdraget och de skulle därför behöva vara mer konkreta i sin styrning för att programmet ska tillföra något till stadens arbete. Detta avspeglas också i den ekonomiska bedömning som flera nämnder gör. Flera remitterter ser en risk att inte tillräckligt kunna bedöma de ekonomiska följderna, då de menar att det saknas tydliga prioriteringar i det förslag till program som remitterades ut. Om programmet innebär en ökad ambitionsnivå, ser flera nämnder behov av ytterligare ekonomiska resurser.

Stadsledningskontoret bedömer att den konkretisering av programförslaget som efterfrågas av majoriteten av remitterter är till nytta för programmets tydlighet och genomförbarhet. Stadsledningskontoret har därmed förtydligat riktningen och tillhörande beskrivningar av målen. Strategierna har även genomgående konkretiserats och tydliggjorts.

Inledning och utgångspunkter

Hela avsnittet Inledning har strukturerats om för att förtydliga programmet i enlighet med remissinstansernas övergripande synpunkt om att tydliggöra och konkretisera programmets prioriteringar. Stadsledningskontoret har skärpt programmets syfte genom att ersätta ordet *bör* till *ska*. I reviderat förslag står att insatser för att minska skillnader i livsvillkor och hälsa *ska* ske med särskilt fokus på barn och unga, samt på de grupper som idag har sämst livsvillkor och hälsa och därmed störst behov.

Text under avsnittet Utgångspunkter har förstärkts genom att tydligare beskriva kopplingen mellan de lagar och konventioner som styr grunduppdragen och det som detta program syftar till att uppnå. Här har även kopplingen till Agenda 2030 förtydligats.

Några remissinstanser beskrev att programmets uttalade begränsning av ansvariga nämnder och bolag minskar möjligheten för staden att kraftsamla.

Stadsledningskontoret delar bilden av att samhällets olika aktörer brett kan bidra till att minska skillnader i livsvillkor och hälsa, men bedömer samtidigt att ansvar för programmets genomförande bör begränsas till de nämnder och styrelser som har en direkt och tydlig rådgivning, också för att minska administrativ börda.

Programmets genomförande och uppföljning

De flesta remissinstanser upplever det som positivt med utpekat samordningsansvar i de strategier där det bedöms finnas behov av ökad samordning. Reviderat förslag konkretiserar vad det innebär att ha ansvar och samordningsansvar för strategierna. Som del av ett samordningsansvar för en strategi är att på en övergripande nivå hålla samman, följa och rapportera arbetet med strategin. Det innebär att samordningsansvarig behöver hålla nämnden informerad om framdriften av arbetet, samt bidra till övergripande programuppföljning vid halvtid och i slutet av programperioden.

När det gäller kommunstyrelsens samordnande roll för programmet kommer stadsledningskontoret kontinuerligt följa genomförandet av programmet och arbetet med programmets strategier. Stadsledningskontoret kommer att ha en strategiskt stödjande funktion där stöd behövs för genomförande. Detta ses specifikt där programmet överlappar med relaterad styrning och det krävs bred förstärkt tvärsektoriell samverkan och det handlar särskilt om strategierna inom området Boende och livsmiljö, men kan även gälla genomförande av vissa andra strategier. Stödet kan exempelvis bestå av samordningsinsatser, dialog och kunskapsunderlag.

Kommunstyrelsen ansvarar också för uppföljningen av programmet. Utöver att följa måluppfyllelse utifrån indikatorerna och kompletterande data kommer utgångspunkten vara att följa hur strategiernas genomförande fortlöper.

Genom att ange indikatorernas riktning har stadsledningskontoret förtydligat det övergripande målet om att minska skillnaderna inte samtidigt ska innebära en minskning för befolkningen i stort. De flesta indikatorerna som beskrivs i reviderat förslag till program fokuserar på att följa och analysera utveckling av skillnader som finns mellan olika grupper baserat på exempelvis socioekonomi och diskrimineringsgrunder. Stadsledningskontoret bedömer att de indikatorer som presenteras i programmet kan påvisa trender och önskvärd riktning, men att de måste kompletteras med andra sätt att förstå ojämlikhetens utveckling. Den kvantitativa data som finns är bristfällig då det saknas data kopplat till vissa diskrimineringsgrunder. Detta lyfts bland annat av rådet för funktionsrätt som saknar indikatorer som mäter måluppfyllelse för personer med funktionsnedsättningar. Stadsledningskontoret delar bilden och menar att detta ytterligare tydliggör behovet av det utvecklingsarbete som påbörjats inom angränsande uppdrag. Bristande data gör att vissa utsatta grupper riskerar att osynliggöras i statistiken och analys av ojämlikheten blir missvisande och bedömningen av måluppfyllelse utifrån kvantitativa indikatorers utfall försvåras.

När det gäller område Boende och livsmiljö saknas tydliga och tillräckliga indikatorer som i sig självt kan följa måluppfyllelse av målet ”Hållbara livsmiljöer över hela staden, med jämlik tillgång till stadens resurser”. Här krävs samlade analyser av olika data, till exempel från de olika stadierna inom stadsutvecklingsprocessen, social data på karta eller stadsformsanalyser. Jämlikhetsrapporten 2023 undersökte tillgången till ett antal olika resurser i staden utifrån avstånd.

Liknande analyser för måluppfyllelse kan med fördel göras tillsammans med de stadsutvecklande nämnderna. Analyserna kan knytas till stadens beslutade riktvärden för avstånd.

Programmets struktur

Programmets struktur har delvis förändrats. Tidigare bestod strukturen av ett övergripande mål, fyra mål samt ett antal underliggande strategier. I den nya strukturen finns ett övergripande mål, fyra områden, sex mål och ett antal underliggande strategier. Varje område innehåller mellan ett och två mål och har mellan en och fyra indikatorer knutna till sig. Beskrivningen av områdena har reviderats för att tydligare beskriva dess samband till programmets övergripande mål.

Avsnitten nedan sorteras utifrån de fyra områdena.

Område 1: Barns och ungas uppväxtvillkor

I remitterat förslag till program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa bestod detta område av ett mål och fem strategier. Målet i remissversionen formulerades:

- Barns och ungas hälsa ska förbättras

Många nämnder uttrycker att det är bra att programmet har fokus på barn och unga och att ungas hälsa lyfts. Övergripande synpunkter på målet från remissinstanserna var att begreppet livsvillkor saknades i målformuleringen samt att det saknades mål och strategi om skolan. Stadsledningskontoret delar flera remissinstansers bedömning om att skolans betydelse för livsvillkor bör stärkas i programmet. Som följd av det är i föreliggande förslag ett nytt mål tillagt om att alla barn och unga ska klara skolan. Ett av målen är reviderat sedan remissutskicket och ett av målen är nytt:

- Barns och ungas livsvillkor och hälsa ska förbättras
- Alla barn och unga ska klara skolan

I detta reviderade förslag samlas två mål och fyra strategier under området Barns och ungas uppväxtvillkor. I beskrivningen av området betonas vikten av att olika verksamheter inom staden är med och bidrar till båda målen. Målet om att Alla barn och unga ska klara skolan handlar inte bara om förskolans, grundskolans och utbildningsförvaltningens uppdrag, utan om samhällets uppdrag och här har flera av stadens verksamheter rådighet att stärka förutsättningarna för barn och unga, så att deras möjligheter att klara skolan stärks. Vidare lyfter beskrivningen av området vikten av skolans kompensatoriska uppdrag för att kunna uppnå jämlika livsvillkor. Stadsledningskontoret bedömer att de strategier som området lyfter har påverkan på barns förutsättningar att klara skolan, liksom att barns och ungas hälsa och livsvillkor förbättras.

Stadsledningskontoret har i reviderat förslag förtydligat texterna som beskriver strategiernas inriktning och en problembeskrivning är tillagd.

Remissversionens strategi 1.5 (Öka förutsättningarna för fysisk aktivitet) är borttagen. Det beror på att sedan remissversionen skickades ut har kommunfullmäktige 2023-12-07 § 84 antagit det idrottspolitiska programmet som lyfter delar av det som strategi 1.5 omhändertog. I det förslag som skickades ut på förvaltningsremiss hade delar av det tidigare innehållet i strategi 1.5 inarbetats i strategi 1.4. I föreliggande förslag till program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa har stadsledningskontoret förstärkt formuleringar

om fysisk aktivitet i beskrivningen av området Barns och ungas uppväxtvillkor, i strategi 1.4, samt i beskrivning av området Boende och livsmiljö.

Strategi 1.1 Stärk stödet till föräldrar och vårdnadshavare under barnets helauppväxt

Stadsledningskontoret har förtydligat strategitexten med ett stycke som beskriver vikten av samverkan med civilsamhället för att skapa former för föräldrastöd som gör det möjligt för fler att delta, särskilt där tilliten brister.

Utbildningsnämnden är tillagda som ansvarig för strategin.

Strategi 1.2 Främja barns och ungas språk- och läsutveckling

I remissversionen formulerades strategin ”Främja barns läs- och språkutveckling”. Stadsledningskontoret bedömde i hanteringen av remissvaren att strategin delvis behöver omformuleras för att förtydliga dess syfte. Inriktningen i reviderat förslag förstärker språkets betydelse, där strategin främst lyfter kopplingen till det svenska språket i förskolan och skolan, men det handlar även om att alla sorters språk och språkliga uttryck är en resurs för barnet, både i sig självt, i berättandet och kopplat till det läsfrämjande arbetet.

Strategin föreslås inte ha någon samordningsansvarig nämnd/styrelse. Nämnden för funktionsstöd är borttagen som ansvarig inom strategin, utifrån synpunkt från nämnden.

Strategi 1.3 Stärk det hälsofrämjande arbetet på de arenor där barn och unga befinner sig

Tidigare formulerades strategin ”Stärk skolan som hälsofrämjande arena”. Stadsledningskontoret har omarbetat och breddat strategin till att gälla fler av de arenor och platser där barn och unga befinner sig. I enlighet med nämnders och styrelser synpunkter som framkommit av remissvar breddade stadsledningskontoret strategin i reviderat förslag. Breddningen innebär att strategin berör fler platser och arenor där barn och unga befinner sig och den inkluderar därmed fler ansvariga nämnder. Samtidigt tydliggör strategin fortsatt kopplingen mellan en hälsofrämjande plats och fullgjord skolgång, men i den revidering som stadsledningskontoret genomfört fokuseras strategin snarare på den trygga och hälsofrämjande arenan som skolan bör vara, tillsammans med andra arenor och platser som Göteborgs stad förfogar över själva eller genom samverkan med andra aktörer.

Strategin beskriver även att det finns skillnader i hur väl skolan kan fungera som en hälsofrämjande arena och att det krävs stärkt arbete för att en trygg och inkluderande skolmiljö. Skolans roll som en trygg arena har förtydligats, liksom behovet av en likvärdig elevhälsa. Strategin har dessutom ett stärkt fokus på det våldsförebyggande arbetet, arbete för icke-diskriminering och vikten av trygg vuxennärvaro.

I remissförslaget var ansvaret för strategin tilldelat förskolenämnden, grundskolenämnden och utbildningsnämnden. I reviderat förslag har följande nämnder lagts till som ansvariga inom strategin: Förvaltnings AB Framtiden, idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, nämnden för funktionsstöd, socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, stadsmiljönämnden

Förändringar av strategin har även gjorts med anledning av att stadsledningskontoret 2024-04-24 § 348 fick i uppdrag från kommunstyrelsen att inkludera styrning av barn- och ungekultur i programmet för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa utifrån uppföljning och utvärdering av Göteborgs Stads plan för barn- och ungekultur 2020–2023.

Stadsledningskontoret har fört dialog med kulturförvaltningen utifrån uppdraget och konstaterade att det med anledning av uppdraget att inkludera barn och ungekulturplanen finns behov av att förstärka formuleringar kring skolans kulturuppdrag. Utifrån dialog förstärktes strategin med en sådan formulering. I den förvaltningsremiss som skickades ut 24-04-30 ingick denna revidering.

Strategi 1.4 Stärk arbetet för att fler barn och unga ska ha en tillgänglig och meningsfull fritid

Stadsledningskontoret har konkretiserat strategin utifrån synpunkter från remissinstanser. Stadsledningskontoret har reviderat strategin så att den tydligare lyfter samverkan med andra aktörer, liksom att det ska finnas en mångfald av organisationsformer och trygga mötesplatser med vuxennärvaro som kan möta specifika behov och målgrupper. Strategin lyfter nu även att hela staden ska vara tillgänglig för stadens alla barn och unga. Stadsledningskontoret har även efter revideringen förtydligat vikten av fysisk aktivitet genom att lyfta vikten av rörelse på olika sätt, samt aktiv mobilitet och säkra skolvägar.

I reviderat förslag har stadsledningskontoret ändrat samordningsansvaret från idrotts- och föreningsnämnden till de fyra regionala socialnämnderna med bakgrund av att den större delen av stadens fritidsverksamhet organiseras inom socialförvaltningarna enligt reglementen och pågående arbete med framtagna strategier för meningsfull fritid. Idrotts- och föreningsförvaltningen besvarade i förvaltningsremissen att de var positiva till denna förändring.

Område 2: Delaktighet, inflytande och tillit

Området består av ett mål och tre strategier. Målet i reviderat förslag formuleras liknande remissversionens. Målet är:

- Invånares delaktighet, inflytande och tillit ska öka

Generellt bedömer remissinstanserna att målet är bra och att den övergripande texten är relevant. Flera nämnder lyfter dock att de två strategierna inte är tillräckliga för att åtgärda problemen med skillnader i tillit, delaktighet och inflytande och de efterfrågar strategier med tydligare ambition om förflyttning.

I den revidering som stadsledningskontoret gjort är betydelsen av området fortsatt detsamma, men beskrivningen har i vissa delar utvecklats och konkretiserats. Ett stycke är tillagt om att kommunen behöver arbeta för att bättre se invånares perspektiv och behov samt vikten av inkluderande och tillgängliga träffpunkter och mötesplatser för att motverka ett utanförskap generellt och ett digitalt utanförskap specifikt.

Området har även utökats från två strategier till tre. Strategi 2.3 är formulerad utifrån förslag från nämnden för demokrati och medborgarservice, som även föreslås få samordningsansvar utifrån sitt ansvar i reglemente att stödja nämnder och styrelser att skapa förutsättningar för invånarnas demokratiska delaktighet och inflytande i samskapande med andra aktörer. Strategi 2.3 heter ”Stärk det systematiska arbetet med delaktighet och inflytande”. Stadsledningskontoret bedömer inte att det finns behov av samordningsansvariga för strategi 2.1 och 2.2.

Strategi 2.1 Arbeta för ett aktivt och lokalt civilsamhälle med jämlika förutsättningar för deltagande

I reviderat förslag har stadsledningskontoret utökar beskrivningen med ett stycke om att stärka ett aktivt lokalt civilsamhälle och beskriver tydligare stadens ansvar i relation till civilsamhället i enlighet med synpunkter från remissinstanser.

Nämnden för äldre samt vård och omsorg är tillagda som ansvarig.

Strategi 2.2 Stärk stadens arbete för att nå hela befolkningen med Göteborgs Stads verksamheter och utbud

Tidigare hette strategin ”Stärk arbetet för att de grupper som är svåra att nå ska känna till och kunna ta del av Göteborgs Stads verksamheter och utbud”. Den reviderade formuleringen betonar att det är stadens ansträngningar att möta hela befolkningen som är i fokus och att det kräver olika sätt att arbeta på. Stadsledningskontoret har i reviderat förslag även konkretiserat vikten av tillitsskapande arbete och uppsökande verksamhet.

Grundskolenämnden och utbildningsnämnden är tillagda som ansvariga i strategin då skolan är en unik arena i att möta alla elever och för att samverka med vårdnadshavare.

Ny strategi: 2.3 Stärk det systematiska arbetet med delaktighet och inflytande

Stadsledningskontoret bedömer likt flera remitterter att området bör kompletteras med en strategi som rör stadens systematiska arbete med delaktighet och inflytande. För strategin föreslås samordningsansvar till nämnden för demokrati och medborgarservice, vilket är i enlighet med nämndens remissyttrande. Utöver det har flertalet nämnder som i olika sammanhang möter invånare tilldelats ansvar i strategin: exploateringsnämnden, förskolenämnden, Förvaltnings AB Framtiden, grundskolenämnden, kulturnämnden, nämnden för funktionsstöd, socialnämnderna Centrum, Nordost, Hisingen, Sydväst, stadsbyggnadsnämnden, stadsfastighetsnämnden, stadsmiljönämnden, utbildningsnämnden, äldre samt vård- och omsorgsnämnden.

Område 3: Arbete och försörjning

Området består av ett mål och två strategier. Målet formuleras:

- Fler ska ha arbete och möjlighet till försörjning

Generellt för området bedömer remissinstanserna målet och strategierna som relevanta. Målet formuleras på samma sätt som i remissversionen, liksom rubriceringen på de tillhörande två strategierna. Stadsledningskontoret gör tillägg och förtydliganden i beskrivningen av området. De två strategierna har konkretiserats och kompletterats med en problembeskrivning.

Rådet för minoriteten romer beskriver att diskriminering är ett väldigt viktigt hinder för romer att inte få arbete. HBTQI-rådet menar att hbtqi-personer bör lyftas fram som prioriterad målgrupp att arbeta med, i synnerhet transpersoner, som drabbas av diskriminering på arbetsmarknaden. Området har förtydligat att diskriminering kan vara hinder för vissa grupper etablering på arbetsmarknaden.

Strategi 3.1 Utveckla och samordna stödet till grupper som står långt från arbetsmarknaden

Strategin förtydligar de grupper som är överrepresenterade att stå långt ifrån arbetsmarknaden och den komplexitet som ofta råder.

Stadsledningskontoret delar remissinstansers bild om att stadens möjlighet att kompetensförsörja också är starkt kopplat till programmet. Och att programmet är starkt kopplat till Göteborgs Stads plan för kompetensförsörjning 2024-2026 och Göteborgs Stads näringslivsstrategisk program 2023-2035. Det är av vikt att staden kan rekrytera, utbilda och ta vara på kompetens, och att staden kan matcha arbete med personer som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Stadsledningskontoret har lagt till nämnden för funktionsstöd och utbildningsnämnden som ansvariga.

Strategi 3.2 Utveckla och samordna stödet till unga som varken arbetar eller studerar

Stadsledningskontoret har kompletterat strategin med ett stycke som berör övergångarna i skolsystemet och vidare till arbetslivet samt om att elever i anpassad grund- och gymnasieskola och elever till och från introduktionsprogrammen behöver uppmärksammas särskilt.

Nämnden för funktionsstöd och de regionala socialnämnderna är tillagda som ansvariga i strategin. De regionala socialnämnderna har både ansvar och pågående aktiviteter inom ramen för det kommunala aktivitetsansvaret och har därför lagts till som ansvariga inom strategin.

Område 4: Boende och livsmiljö

I remitterat förslag till program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa bestod detta område av ett mål och tre strategier. Målet i remissversionen formulerades:

- Tillgången till en hållbar och väl gestaltad livsmiljö ska vara jämlik

Flera remissinstanser beskriver i sitt remissvar att de saknar mål eller strategi som har koppling till boende- och bostadssegregation. Stadsledningskontoret delar bedömningen och har lagt till ett nytt mål och en ny strategi som lyfter detta.

I föreliggande förslag samlas två mål och fyra strategier under ett område. Målet från remitterat förslag är reviderat och ett mål är nytt:

- Hållbara livsmiljöer över hela staden, med jämlik tillgång till stadens resurser
- Ökad tillgång till bostäder som svarar mot verkliga behov

Generellt för området bedömer många av remissinstanserna målet och strategierna som relevanta. Stadsutvecklande nämnderna lyfter i sina remissvar att det är positivt att strategierna kopplade till målet pekar på ansvaret och integreringen av jämlikhetsperspektivet genom hela stadsutvecklingsprocessen från prioritering av projekt, planering, genomförande och förvaltning. Det framkommer dock av remissvar att de saknar strategier för målet som pekar ut en tydlig riktning för vad som ska prioriteras för att nå målet. Stadsledningskontoret har utvecklat texterna inom området för att tydliggöra riktning och prioritering. Texterna inom området har också förtydligat målgruppsperspektivet.

Stadsledningskontoret har kompletterat strategierna med fler ansvariga nämnder utifrån att flera remissinstanser poängterat att flera nämnder i sitt reglemente har ansvar att vara en aktiv part inom kommungemensamma frågor, bland annat när det gäller sociala erfarenheter i samhällsplaneringen.

Strategi 4.1 Säkerställ en jämlik tillgång till resurser i den gemensamma prioriteringen i strategisk och taktisk planering

Strategin har reviderats från formuleringen ”Säkerställ en jämlik fördelning av resurser i den gemensamma prioriteringen i strategisk och taktisk planering” till en formulering som istället för fördelningen handlar om att säkerställa tillgången till resurser.

Stadsledningskontoret har förutom att ändra strategirubriken även kompletterat beskrivningen av strategin med en problembild och en konkretisering av vad staden förväntas prioritera. Stadsledningskontoret har även utvecklat strategitexten med att den tidiga planeringen ska medverka till att minska segregationen samt fördela stadens resurser mer jämlikt.

I flera remissvar nämns vikten av att socialförvaltningarnas kunskap om lokala förhållanden och sociala aspekter omhändertas i detta arbete och att det behöver omhändertas i planeringen. Stadsledningskontoret delar denna bedömning och förtydligar att det samordnande ansvaret som stadsbyggnadsnämnden har för strategin vare sig går utöver, eller emot, det ansvar som vilar på de olika nämnderna och styrelserna enligt reglemente. Kulturnämnden är tillagd som ansvarig för strategin.

Strategi 4.2 Säkra att plan- och exploateringsprocessen omhändertar sociala aspekter

Strategitexten är kompletterad med exemplifiering av sociala aspekter samt att det krävs särskilda ansträngningar för att inkludera behov och perspektiv hos de som sällan kommer till tals.

Kulturnämnden samt nämnden för äldre samt vård- och omsorg är tillagda som ansvariga för strategin utifrån deras ansvar enligt reglemente.

Strategi 4.3 Tillgodose goda livsmiljöer med väl gestaltade och omhändertagna närmiljöer - i förvaltning av den befintliga staden

Ett stycke har lagts till i strategin med ett resonemang där sambandet mellan målet och strategin förklaras. Texten har förtydligats med att staden också behöver utvecklas i enlighet med strategin och därför har stadsledningskontoret lagt till exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden som ansvariga. Dessutom är socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst tillagda som ansvariga.

Ny strategi: 4.4 Använd aktivt stadens verktyg för att säkerställa tillgång till bostad

Strategin inriktar sig på att staden aktivt behöver använda de tillgängliga verktyg som staden förfogar över för att alla invånare ska ges förutsättningar till en passande bostad och en bra livsmiljö och det handlar om utbudet på och fördelningen av olika typer av bostäder med överkomlig kostnad. Strategin nämner även strategisk planering av bostäder för äldre som en förutsättning för att tillgodose jämlika livsvillkor för äldre, särskilt i ljuset av den demografiska utvecklingen. Strategin lyfter även särskilt barn i akut hemlöshet och det vräkningsförebyggande arbetet.

De nämnder och styrelser som föreslås få ansvar för strategin är BoPlats, exploateringsnämnden, Förvaltnings AB Framtiden, socialnämnd Sydväst, stadsbyggnadsnämnden och stadsfastighetsnämnden.

Översyn av stadenövergripande planer

I samband med hanteringen av inkomna remissvar och bearbetning av förslag till program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa har en översyn gjorts över vilka stadenövergripande planer inom området som skulle kvarstå och vilka som ska arbetas in i programmet, vilket var en del av uppdraget med att ta fram ett nytt program. De planer det gällde är strategisk plan för suicidprevention 2014-2022, plan för jämlik stad 2019-2022 och plan för arbete med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) 2019-2022.

Utifrån beslut i kommunfullmäktige 2023-01-26 § 14 ska uppdraget om nytt program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa även värdera om delar av friluftsprogrammet kan inkluderas. Nedan finns en kort sammanställning om arbetet för översynen för respektive plan.

Strategisk plan för suicidprevention 2014-2024

Inom arbetet med att ta fram nytt program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa har intentionerna med det förebyggande och hälsofrämjande arbetet inom området suicid delvis kunnat omhändertas på en övergripande nivå. Det finns även en av kommunfullmäktige beslutad länsgemensam handlingsplan för suicidprevention som omhändertar området.

Strategisk plan för suicidprevention gäller från 2014 och har förlängts två gånger, senast i aktualitetsprövning i kommunfullmäktige 2024-02-01 § 23. I redovisning av uppdraget att utreda förutsättningar för samordning av program och planer inom folkhälsa, jämlikhet och mänskliga rättigheter konstateras att planen inte är utformad utifrån stadens riktlinje för styrande dokument, att den till viss del innehåller kunskapsunderlag som kan tjäna på att hållas ner i volym samt att planens giltighet löper ut och att den behöver omarbetas. Liknande slutsats framkom i den utvärdering av planen som de fyra regionala socialnämnderna genomförde under 2022.

Strategisk plan för suicidprevention 2014-2021 har koppling till folkhälsoarbete och till nationella medel riktade till arbete mot psykisk ohälsa. I Göteborgs Stad pågår arbete mellan välfärdsnämnderna i att ställa om till Nära vård, ett arbete som sker i samarbete med regionen. Inom det arbetet inryms numera stadens samordning av arbetet kring psykisk hälsa och även suicidprevention.

I samverkan mellan Västra Götalandsregionen och kommunerna finns två länsgemensamma handlingsplaner inom området: Handlingsplan för psykisk hälsa 2018-2024 samt Handlingsplan för suicidprevention 2020-2025. Handlingsplan för psykisk hälsa har styrt arbetet med att ta fram den länsgemensamma handlingsplanen för suicidprevention. En genomlysning av Göteborgs strategiska plan för suicidprevention är gjord via vårdssamverkan i Göteborgsområdet för att se hur väl den kan kopplas till den länsgemensamma handlingsplanen för suicidprevention. Genomlysningen kunde konstatera att den lokala och den länsgemensamma överlappar varandra i viss mån, men att vissa aktiviteter saknas i Göteborgs plan. Det konstateras vidare att Göteborgs plan är i behov av revidering.

Den länsgemensamma handlingsplanen för psykisk hälsa planeras för revidering, den har förlängts till och med 2024, i avvaktan på att ny nationell styrning finns på plats.

Under hösten 2023 presenterade Folkhälsomyndigheten ett nytt förslag till nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention. Denna är ännu inte antagen och enligt tidsplan kan den börja gälla från 2025. I förslaget integreras psykisk hälsa och suicid i en gemensam strategi, eftersom många skydds- och riskfaktorer är gemensamma för psykisk ohälsa och suicid. Dessa insatser berör olika samhällsaktörer och omhändertas inte inom det nya programmet.

Göteborgs Stads plan för arbete med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter 2019-2022

Planens olika åtgärder har inte särskilt beaktats i framtagande av program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa. SRHR-planen upphörde i enlighet med beslut i samband med den årliga översynen av styrande dokument, kommunfullmäktige 2023-01-26 § 20. I bedömningen framkom att planen skulle upphöra eftersom den gällde till och med år 2022 och att det inte fattats något beslut om förlängning i samband med återredovisning av genomförd utvärdering, kommunfullmäktige 2022-04-28 § 14. Stadsledningskontoret konstaterar att arbetet med SRHR är en viktig del av stadens folkhälsoarbete och de uppdrag som många av stadens verksamheter har. I det främjande och förebyggande SRHR-arbetet kan det exempelvis handla om skolans undervisning i SRHR och deras våldsförebyggande arbete. Det ingår även som viktig del i olika brukarnära verksamheter.

Göteborgs Stads plan för en jämlik stad 2019-2022

Göteborgs Stads plan för en jämlik stad 2019-2022 avslutades i och med återrapportering av slutuppföljningen i samlingsärendet oktober 2023. Stadsledningskontoret konstaterade då att det finns tillräcklig styrning genom Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018-2026. Intentionerna i Göteborgs Stads plan för en jämlik stad har särskilt integrerats inom nytt program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa genom ett tydligt fokus på att göra jämlikhetsanalyser.

Göteborgs Stads friluftsprogram 2018-2025

Friluftsprogrammet har tidigare bedömts kunna upphöra att gälla senast vid utgången av 2025 och dess mål och strategier vid behov delvis kunna inkluderas i redan befintliga styrdokument. Delar av friluftsprogrammet kan tas med i uppdraget att ta fram ett nytt program som ersätter program för en jämlik stad och folkhälsoprogrammet. I stadsledningskontorets förslag till program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa har vissa intentioner och skrivningar från friluftsprogrammet integrerats. Det handlar specifikt om kopplingen mellan friluftsliv och folkhälsan samt att säkerställa tillgången till tillgängliga, trygga och användbara miljöer för friluftsliv nära bostäder.

Angränsande uppdrag

Kommunstyrelsen fick i uppdrag av kommunfullmäktige 2022-10-27 § 34 punkt 2, att i enlighet med den inriktning som framgår av stadsledningskontorets tjänsteutlåtande anpassa program och planer inom området mänskliga rättigheter till en likvärdig struktur samt att återkomma med förslag på nästa steg gällande långsiktig styrning av området. I samband med återrapportering av det uppdraget beslutade kommunfullmäktige 2024-04-25 § 157 om att utforma en reglerande styrning på MR-området i en sammanhållen, stadsövergripande riktlinje. Riktlinjen ska omhänderta gemensamma och grunduppdragsnära intentioner som idag ryms i separata planer och program. Innehåll kan till exempel omfatta kommunens ansvar och rådighet, principen om icke-diskriminering och hur nämnders och styrelser grunduppdrag kopplar samman med rättighetsområden

och rättighetsbärare. Det konkreta innehållet bör ha fokus på hur arbetet med mänskliga rättigheter ska genomföras, och omfatta riktade krav på de arbetsmoment, arbetsflöden och situationer med störst betydelse för hur rättigheter tillgodoses. Riktlinjen bör också omfatta uppföljning och utvärdering av arbetet med mänskliga rättigheter, genom att bland annat tydliggöra ansvarsfördelningen mellan lokal och central nivå samt hur uppföljning ska ske. Omformningen av styrningen på MR-området med en kommande MR-riktlinje kommer att ha påverkan på program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa.

Kommunstyrelsen fick i uppdrag av kommunfullmäktige 2023-11-09 § 4, att utreda hur ojämlikhet mellan olika grupper utifrån diskrimineringsgrunderna kan synliggöras. Arbetet ska ske i samverkan med akademien. Syftet är att ta reda på hur möjligheterna att få bättre kunskap om ojämlikhet mellan olika grupper utifrån diskrimineringsgrunderna ser ut och hur dessa kan synliggöras. Detta för att kunna följa upp stadens arbete utifrån olika minoritetsgruppers villkor och tillhandahålla likvärdig service och inkluderande arbetsplatser. Stadsledningskontoret tar sig an uppdraget genom att utreda dels vilka sorters befintliga data som finns lokalt, regionalt och nationellt, dels vilka metoder som kan komma i fråga för insamlandet av underlag kopplat till olika minoritetsgrupper. Fokus kommer att ligga på Göteborg Stads behov av bättre kunskap och verktyg för att klara sina åtaganden. Såväl etiska som juridiska aspekter bedöms som väsentliga delar av uppdraget och kommer genomgående belysas. Sammantaget ligger därefter utredningen som grund för rekommendationer anpassade efter Göteborgs Stads behov. Stadsledningskontoret avser att under hösten återkomma med en rapportering av uppdraget med dessa tillhörande rekommendationer. Bättre kunskap om göteborgarnas livsvillkor utgör förutsättning för att kunna arbeta systematiskt och strukturerat med mål och strategier i föreliggande program.

I kommunfullmäktiges budget 2024 finns målen att segregationen ska brytas samt att Göteborg ska vara en jämlik och trygg stad där alla ges inflytande och möjlighet till delaktighet. Målen riktas till samtliga förvaltningar och bolag. Arbetet med målen överlappar i stor utsträckning med områden, mål och strategier i förslaget till program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa. Tillsammans har budgetmål och programmet potential att stärka uppfyllelse av målet att minska skillnader i livsvillkor och hälsa.

I kommunfullmäktiges budget för 2023 gavs uppdraget till kommunstyrelsen att inrätta en central samordningsfunktion för Agenda 2030-arbetet för att stärka arbetet med jämlikhet, jämställdhet och mänskliga rättigheter. De två principerna om att målen och dimensionerna är odelbara och att ingen ska lämnas utanför är viktiga i stadens arbete för hållbar utveckling och kan påverka arbetet för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa. Att dimensionerna är odelbara gör att frågor om jämlikhet behöver integreras i alla hållbarhetsdimensioner. Insatser för klimat och miljö behöver utformas så att de inte får negativa effekter på arbetet för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa. Ekonomiska investeringar behöver göras så att de bidrar till jämlikhet. I principen om att ingen ska lämnas utanför ligger såväl jämlikhetsaspekter som jämställdhet och mänskliga rättigheter. Detta behöver vävas in i allt stadens arbete och utgöra en grund på vilket andra insatser vilar så att dessa inte motverkar jämlikhet, jämställdhet och mänskliga rättigheter utan istället stärker inriktningen som program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa pekar ut. Centrala samordningsfunktionen håller på att utforma arbetssätt för hur ett integrerat och proaktivt arbete för att nå målen i Agenda 2030 i förvaltningar och bolag kan stödjas.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret bedömer att Göteborgs Stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa 2024-2030 kan antas och uppdraget är fullgjort. Därmed kan tre styrande dokument upphöra att gälla: Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018-2026, Göteborgs Stads folkhälsoprogram samt Göteborgs Stads strategiska plan för suicidprevention.

Det var 26 nämnder, styrelser och råd som besvarade remissen. Sju nämnder och två råd avstyrkte förslaget. Många uttryckte att det är positivt att ett nytt program tas fram som ersätter Göteborgs Stads folkhälsoprogram och Göteborgs Stads program för en jämlik stad. Det nya programmet innebär totalt sett färre mängd mål och strategier, vilket också ses som positivt. Generellt uttrycks även en positiv inställning till val av mål och strategier. Flertalet (19 av 26) remittenterna ansåg dock att programmet inte i tillräcklig omfattning visar konkretisering, prioritering och riktning. Stadsledningskontoret bedömer att den konkretisering av programförslaget som efterfrågas av majoriteten av remittenter är till nytta för programmets tydlighet och genomförbarhet. I stor utsträckning innehåller reviderat förslag till program samma mål och strategier som det remitterade förslaget, men genomgående har programmet bearbetats för att vara mer konkret och för att tydliggöra riktningen, utan att ändra syftet eller betydelsen av innehållet. I reviderad struktur finns ett övergripande mål, fyra områden, sex mål och ett antal underliggande strategier. Varje område innehåller mellan ett och två mål och dessa har mellan en och fyra indikatorer knutna till sig. Stadsledningskontoret bedömer att de förändringar som är gjorda omhändertar flertalet av de synpunkter som remissinstanserna haft.

Efter revideringar har stadsledningskontoret skickat ut programmet på förvaltningsremiss till de förvaltningar och bolag som föreslås få nytt eller reviderat samordningsansvar eller ansvar för någon strategi. Samtliga av de svarande ställer sig positiva till de strategiansvar som fanns utdelade i reviderad version.

Stadsledningskontoret kommer kontinuerligt följa genomförandet av programmet och arbetet med programmets strategier. Stadsledningskontoret ska fylla en strategiskt stödjande funktion där stöd behövs för genomförande och detta ses särskilt där programmet överlappar med relaterad styrning och det krävs bred förstärkt tvärsektoriell samverkan. Det handlar särskilt om strategierna inom området Boende och livsmiljö, men kan även gälla genomförande av vissa andra strategier. Stödet kan exempelvis bestå av samordningsinsatser, dialog och kunskapsunderlag.

Kommunstyrelsen ansvarar för uppföljning av programmet. Utöver att följa måluppfyllelse utifrån indikatorerna och kompletterande data kommer utgångspunkten vara att följa hur strategiernas genomförande fortlöper. De indikatorer som ska följas har kompletterats med en specificering av önskvärd riktning. Stadsledningskontoret bedömer att de indikatorer som presenteras i programmet kan påvisa trender och önskvärd riktning, men att de måste kompletteras med andra sätt att förstå ojämlikhetens utveckling. Detta program förstärker det behov av utvecklingsarbete som behövs och som pågår inom angränsande uppdrag.

Den pågående omformningen av styrningen på MR-området med en kommande MR-riktlinje kommer att ha påverkan på program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa.

Framtagande av MR-riktlinje kommer innebära att det krävs en aktiv värdering av samtliga gällande program och planer på området som tangerar MR-styrning som ligger nära grunduppdraget. I samband med beredningen av riktlinjen behöver därför övervägas om det finns inslag i programmet för jämlika livsvillkor och hälsa som ska vara del av den långsiktiga styrningens uppsättning styrmedel. Det kan innebära att programmet revideras under dess löptid.

Stadsledningskontoret har som del av uppdraget att ta fram ett nytt program även värderat de planer som finns beskrivna i ärendet och omhändertagit dem utifrån hur uppdraget var formulerat. Två planer har sedan tidigare avslutats. Göteborgs Stads plan för en jämlik stad 2019-2022 avslutades i kommunfullmäktige 2023-11-23 § 42. Göteborgs Stads SRHR-plan upphörde i enlighet med årlig översyn av styrande dokument i kommunfullmäktige 2023-01-26 § 20.

Inom arbetet med att ta fram ett nytt program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa har intentionerna med det förebyggande och hälsofrämjande arbetet inom området suicid delvis kunnat omhändertas. Det nya programmet har tagit hänsyn till inriktningar inom det nya förslaget till nationell strategi för psykisk hälsa och vissa delar har kunnat omhändertas inom detta program. Det befolkningsinriktade perspektivet av suicidprevention handlar om att adressera de bakomliggande faktorerna som kan påverka den psykiska hälsan och risken för suicid i befolkningen. Det innefattar insatser både på samhällsnivå och för grupper i samhället med en känd förhöjd risk för psykisk ohälsa eller suicid. Det handlar om att påverka till exempel uppväxtvillkor, utbildning, arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö, inkomster och försörjningsmöjligheter, boende och närmiljöer, delaktighet och inflytande samt levnadsvanor. Flera faktorer berörs på en övergripande nivå inom program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa. Utifrån ett individperspektiv kan insatser för minskad förekomst av suicidförsök och suicid handla om förbättrad upptäckt och insatser riktade till enskilda personer som uppvisat hög suicidrisk. Stadsledningskontoret bedömer inte att det bör omhändertas inom det nya programmet.

Stadsledningskontorets bedömer att Göteborgs Stads strategiska plan för suicidprevention kan avslutas. Tidigare utredningar och uppföljningar har visat att planen inte är aktuell och inte fyller sitt syfte. Ny nationell och länsgemensam styrning är också att vänta. Det finns även idag en av kommunfullmäktige beslutad länsgemensam handlingsplan för suicidprevention som omhändertar området. I samband med deluppföljning av nya programmet kan en lägesrapport sammanställa och bedöma om det finns behov av ytterligare styrning för arbetet mot suicid utifrån ny nationell och länsgemensam styrning, samt utifrån berörda nämnders behov.

Stadsledningskontoret bedömer att förslag till program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa 2024-2030 efter remisshanteringen kan ersätta Göteborgs Stads folkhälsoprogram 2019-2020 och Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018-2026. Det nya programmet har kopplats mot den rådande nationella folkhälsopolitiken med mål som leder till en jämlikt och hälsofrämjande stad. Dessutom bedömer stadsledningskontoret att nytt program stärker stadens arbete för de mänskliga rättigheterna på ett tydligare sätt än i tidigare program.

Stadsledningskontoret bedömer att nämnder och styrelser i viss mån genom omprioriteringar kan ta sig an programmet, men att berörda nämnders och styrelser utrymme och möjlighet att prioritera kan ha påverkan på vilken takt eller omfattning som programmet kan genomföras.

Kommunfullmäktige har för 2024 avsatt 3 mnkr i kommuncentrala medel för att förstärka arbetet med Göteborgs Stads program för en jämlik stad. Stadsledningskontoret bedömer att dessa medel är av vikt för framdrift av programmet och föreslår att de fördelas till några av de nämnder som har ansvar inom strategierna inom området Barns och ungas uppväxtvillkor. Stadsledningskontoret menar att fördelning av de centrala medlen bör ske först efter att kommunfullmäktige beslutat angående program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa. Stadsledningskontoret har för avsikt att i kompletteringsbudget återkomma med förslag om fördelning efter att kommunfullmäktige fastställt programmet.

Tina Eide

Eva Hessman

Direktör Utveckling och hållbarhet

Stadsdirektör

Redovisning av uppdrag att utreda förutsättningar för samordning av program och planer inom folkhälsa, jämlikhet och människliga rättigheter

§ 34, 1690/20

Beslut

Enligt kommunstyrelsens förslag:

1. Kommunstyrelsen får i uppdrag att i enlighet med den inriktning som framgår av stadsledningskontorets tjänsteutlåtande ta fram ett nytt program som ersätter Göteborgs Stads folkhälsoprogram 2019–2020 och Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018–2026.
2. Kommunstyrelsen får i uppdrag att i enlighet med den inriktning som framgår av stadsledningskontorets tjänsteutlåtande anpassa program och planer inom området människliga rättigheter till en likvärdig struktur samt att återkomma med förslag på nästa steg gällande långsiktig styrning av området.
3. Redovisning av kommunfullmäktiges uppdrag 2020-12-10 § 20 till kommunstyrelsen att i nära samarbete med berörda nämnder utreda förutsättningarna för att samordna program och planer inom område folkhälsa, jämlikhet, människliga rättigheter inklusive funktionshinder där intentionerna i de styrande dokumenten kvarstår, antecknas och förklaras fullgjort.

Handling

2022 nr 186.

Yrkanden

Nina Miskovsky (M) och Kristina Bergman Alme (L) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Jörgen Fogelklou (SD) och Martin Wannholt (D) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag och tilläggsyrkande från SD i kommunstyrelsen.

Bosse Parbring (MP), Marina Johansson (S) och Sara Carlsson Hägglund (V) yrkar bifall till förslaget från MP, V och S i kommunstyrelsen.

Propositionsordning

Ordföranden ställer först propositioner på kommunstyrelsens förslag och yrkandet från Bosse Parbring m fl och finner att kommunstyrelsens förslag har bifallits.

Ordföranden ställer härfter propositioner på bifall respektive avslag på tilläggsyrkandet från SD i kommunstyrelsen och finner att det har avslagits. Omröstning begärs.

Omröstning

Godkänd voteringsproposition: "Ja för avslag och Nej för bifall till tilläggsyrkandet från SD i kommunstyrelsen".

Omröstningen utfaller med 67 Ja mot 14 Nej. Hur var och en röstar framgår av bilaga 4.

Reservation

Ledamöterna från SD reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna yrkandet.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen

Dag för justering

2022-11-08

Vid protokollet

Sekreterare

Lina Isaksson

Ordförande

Aslan Akbas

Justerande

Ann Catrine Fogelgren

Justerande

Håkan Eriksson

Bilaga 2

Sammanfattande redogörelse för remissinstansernas beslut

Sammanställning av remissinstansers beslut

Sammanlagt inkom 26 remissvar. Remissvaren i sin helhet finns under ärende SLK 2022-01235. Kretslopp och vatten, Västra Götalandsregionen samt de nationella minoriteterna samer, tornedalingar och judar har getts tillfälle att svara, men inte inkommit med svar. Nio av 26 remissinstanser avstyrkte förslaget.

Exploateringsnämnden tillstyrker

Nämnden bedömer att programmet innehåller relevant styrning och är mer koncist och lättöverskådligt än de två tidigare. Nämnden anser att förslag till program har en mer övergripande form. Nämnden anser därmed att en förutsättning för programmets måluppfyllelse är att förvaltningen bryter ner programmets mål och strategier till vad det betyder för förvaltningen.

Förskolenämnden tillstyrker

Nämnden bedömer att de föreslagna målen och strategierna är en möjlig kraftsamling för staden, och de synliggör förskolans grunduppdrag som bidrar till jämlika livsvillkor och jämlik hälsa. Däremot föreslår nämnden att texten under varje strategi ses över i syfte att tydliggöra ökad ambitionsnivå och inriktning.

Grundskolenämnden avstyrker (yttrande S, V och Mp)

Nämndens bedömning är att de strategier som anges i programmet och som berör grundskolan är genomförbara. Nämnden menar att de redan ingår i grundskoleförvaltningens verksamhet och förvaltningen samverkar med andra aktörer, däribland andra förvaltningar, i genomförandet av dessa. Grundskolenämnden vill i detta sammanhang lyfta fram den problematik som kan finnas med en styrmiljö där flera olika styrdokument och planer är i spel samtidigt, som de menar kan leda till överlappande styrmedel och en form av överstyrning. Medföljande krav på uppföljning och utvärdering ökar den administrativa belastningen.

Idrotts- och föreningsnämnden tillstyrker

Nämnden bedömer att programförslagets övergripande struktur är väl utformat. Nämnden menar dock att programmet skulle gynnas av ett förtydligande om samordningsansvarens innebörd och den önskade förflyttningen under programperioden.

Kulturnämnden tillstyrker

Nämndens bedömning är att det finns goda förutsättningar för att arbeta med programmet. Nämnden efterfrågar dock en utvecklad styrning genom beskrivning av vilka förflyttningar som förväntas ske under programperioden. Nämnden vill även framhålla kultur som en viktig resurs för hälsa samt kulturens förmåga att skapa sociala värden och ser därmed att perspektivet kan stärkas i det föreslagna programmet.

Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning tillstyrker

Nämndens bedömning är att de mål och strategier som programmet tagit fram bidrar till det övergripande målet. Nämnden menar även att det finns goda organisatoriska förutsättningar i Göteborgs Stad om gemensamma resurser används väl och ökar stadens samverkan utifrån strategierna.

Nämnden för demokrati och medborgarservice avstyrker

Nämnden bedömer att programmet i sin helhet inte i tillräckligt hög utsträckning pekar ut en riktning för arbetet framåt. Nämnden menar att föreslagna mål och strategier behöver förtydligas ytterligare för att få framfart och skapa en förflyttning. Nämnden menar även att det saknas en tydlighet kring målvärden och hur förändringar ska följas över tid. Därmed bedömer nämnden att programmet inte ger stadens nämnder och styrelser tillräckligt stöd att göra prioriteringar i arbetet framåt.

Nämnden för funktionsstöd avstyrker

Nämnden bedömer att innehållet i det föreslagna programmet behöver bli skarpare i sina strategier och tydligare hänga samman med befintlig samverkan och pågående insatser i staden. Nämnden saknar också vissa strategier exempelvis kring vuxna personers fysiska och psykiska hälsa och drogförebyggande arbete. Nämnden bedömer också att remitterat förslag till program saknar svar på flera angränsande uppdrag exempelvis kring långsiktig styrning av MR och hur ett flertal andra planer ska inkluderas.

Socialnämnd Centrum avstyrker

Nämndens bedömning är att många av de föreslagna strategierna är inriktade på att fortsätta sådant som redan görs, snarare än att driva förändring. Nämnden menar att Göteborgs folkhälsoutmaningar kräver ett tvärsektoriellt befolkningsinriktat arbete med en tydlig riktning framåt och avgränsade prioriteringar. Nämnden anser att programmet behöver ge tydligare styrning, mer stöd i vilka prioriteringar som krävs samt strategier som uppmanar till ett samlat och gemensamt arbete. Nämnden bedömer att programförslaget bör ses över och justeras i sin helhet för att kunna vara ett ändamålsenligt styrdokument för att minska skillnader i livsvillkor och hälsa.

Socialnämnd Hisingen avstyrker

Nämndens bedömning är att programförslagets övergripande struktur är väl utformat, men att den övergripande målsättningen behöver stödjas av strategier som tydligare anger en riktning i arbetet. Nämnden bedömer att det saknas styrning av samverkan för önskad måluppfyllelse, det vill säga hur strategierna ska genomföras gemensamt, samt prioritering mellan och inom mål och strategier. Nämnden anser att detta behöver förtydligas för den önskade förflyttningen under programperioden.

Socialnämnd Sydväst avstyrker

Nämnden bedömer att remitterat förslag till program inte visar på riktning, ambition, prioritering eller Göteborgs Stads utvecklingspotential för att nå en jämlik hälsa och riskerar att få liten eller ingen effekt. Nämnden menar även att det saknas fokus på flera grupper som är särskilt sårbara och viktiga att beakta i jämlikhetsarbete som äldre och stadens hemlösa. Det tillitsskapande arbetet saknas i stor utsträckning. Nämnden menar även att programmet saknar tydlighet gällande behovet av en bred samverkan samt att det tillitsskapande arbetet i stor utsträckning saknas.

Socialnämnd Nordost tillstyrker

Nämnden bedömer att prioriteringarna inom respektive mål och strategi behöver bli tydligare för att uppnå det övergripande målet.

Stadsbyggnadsnämnden tillstyrker (ledamöterna från M, D, L, KD och SD deltar inte i beslutet)

Nämnden bedömer att flera verksamhetsområden och processer som nämnden ansvarar för kan bidra direkt och stödjande i arbetet med att minska skillnader i livsvillkor och hälsa. Nämnden anser att programmet innehåller relevant styrning, men nämnden ser samtidigt ett behov av att förtydliga och konkretisera beskrivningar till mål och strategier för att programmet ska kunna vara till nytta och hjälp i arbetet.

Stadsfastighetsnämnden tillstyrker

Nämnden bedömer att det är positivt att slå samman de två programmen eftersom deras syften är mycket likartade. Därtill menar nämnden att det är positivt att minska antalet strategier vilket kan föranleda högre måluppfyllelse.

Stadsmiljönämnden tillstyrker

Nämnden bedömer att programmet är välskrivet och innehåller relevant styrning. Nämnden menar att det angeläget med tydlighet kring hur prioritering ska ske och hur insatser ska riktas, om en förflyttning mot det övergripande målet ska kunna åstadkommas.

Utbildningsnämnden tillstyrker

Nämnden bedömer att forskningsperspektivet kan lyftas fram ytterligare i programmet. Förvaltningen föreslår att Avsiktsförklaringen avseende samarbete mellan Göteborgs Stad

och Chalmers tekniska högskola AB respektive Göteborgs universitet läggs till programmet som bilaga.

Äldre samt vård- och omsorgsnämnden avstyrker

Nämnden bedömer inte att de uppsatta målen och strategierna i det föreslagna programmet i tillräcklig omfattning kommer att bidra till att skillnader i livsvillkor och hälsa minskar. Nämnden ställer sig positiv till ett program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa 2024–2030, men avstyrker förslaget till program då det saknas en tydlig prioritering av målgruppen äldre.

Förvaltnings AB Framtiden tillstyrker

Styrelsens bedömning är att de viktigaste utmaningarna för att skapa jämlika livsvillkor och jämlik hälsa adresseras i programmet. Styrelsen uppfattar att strategierna ligger i linje med det som redan görs i staden och därmed har en hög grad av genomförbarhet. Styrelsen menar att programmet bör tydliggöra i vilken grad strategierna förstärker det som redan görs och därmed också vilken positionsförflyttning som programmet har som ambition att åstadkomma.

Higab tillstyrker

Higab står bakom det föreslagna programmet med några förslag till komplettering rörande barn och ungas psykiska hälsa, att involvera arbetsgivare samt att förhindra kriminalitet bland barn och unga. Higab bedömer sig ha goda förutsättningar att kunna bidra till arbetet med strategierna och då specifikt strategin kring goda, väl gestaltade livsmiljöer och omhändertagna närmiljöer.

Göteborgs Stads hbtqi-råd avstyrker

Rådet skriver att programmet överlag är bra och att det är positivt att minoritetsgrupper omnämns samt att det står att en förutsättning för måluppfyllelse inom programarbetet är att arbetet görs inom ramen för nämndernas och styrelsernas grunduppdrag. Rådet ser att det finns risk att programmet inte får genomslag eftersom det är övergripande och generellt formulerat, samt att verksamheterna saknar kompetens, metoder eller ekonomi för genomförande. Rådets erfarenhet är att hbtqi-personer och andra minoritetsgrupper i dagsläget inte inkluderas i grunduppdraget.

Göteborgs Stads råd för funktionsrätt avstyrker

Rådet skriver att programmet är för generellt skrivet och att det inte innehåller tydliga problembeskrivningar för minoriteters utmaningar. Rådet framför också önskan om ett mål som handlar om att ta fram bättre indikatorer för att mäta måluppfyllelsen för personer med funktionsnedsättningar.

Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer tillstyrker

Rådet skriver att programmet består av viktiga insatser som utgör korrekta prioriteringar för att stärka jämlikheten och folkhälsan i Göteborg. I remitterat förslag till program

saknas tydligare fokus på andra arbetssätt för att förbättra livsvillkoren för de som har det sämst och som i lägst utsträckning deltar i samhällets gemensamma angelägenheter.

Göteborgs Stads pensionärsråd tillstyrker

Rådet skriver att förslaget är välskrivet och att det är positivt att detta program ersätter två program. Rådet menar att det är en vällovlig ansats att programmet har fokus på barns och ungas hälsa och på de grupper som idag har sämst hälsa.

Göteborgs Stads råd för den Sverigefinska minoriteten tillstyrker

Rådet beskriver i sitt remissvar ett antal aspekter som påverkar den sverigefinska minoritetens livsvillkor. Rådet lyfter bland annat vikten av att Göteborgs Stad samråder med den nationella minoriteten sverigefinnar i de frågor som berör dem, baserat på minoritetslagen och att rollen av flerspråkighet förstärks.

Studentforum tillstyrker

Studentforum skriver att programmets mål och strategier överlag bidrar till att övergripande målet uppfylls. Studentforum föreslår att målgruppen i "Mål 1: Barn och ungas hälsa ska förbättras" ska utvidgas till att inkludera unga vuxna på eftergymnasial nivå, för att säkerställa att dessa individers specifika behov och utmaningar beaktas.

Ungdomsfullmäktige tillstyrker

Ungdomsfullmäktige skriver att övergripande är förslaget till Göteborgs Stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa bra. Ungdomsfullmäktige menar att det är bra att det finns ett eget mål om hälsa för barn och unga, men att det är ett svårt mål då förutsättningarna ser så olika ut beroende på var du bor, vilka föräldrar du har och vilken skola du går i.

Redogörelse av ekonomiska konsekvenser

I remissmissivet ombads remittenterna att särskilt beskriva de ekonomiska konsekvenserna av programmet. De ombads att särskilt svara på vilka ekonomiska konsekvenser som nämnden eller styrelsen ser att programmets genomförande kan få samt om det idag genomförs aktiviteter som är kopplade till strategierna, med stöd av tidsbegränsade statsbidrag eller andra externa medel.

Sju nämnder bedömer att programmet innebär omprioriteringar inom befintlig verksamhet och majoriteten bedömer att programmet redan omfattas av befintlig planering för verksamheten. Flera remittenter nämner dock avsaknaden av tydliga prioriteringar i det förslag till program som remitterades och att det ses som en risk för att inte tillräckligt kunna bedöma de ekonomiska följderna.

I remissvaren uttrycker några nämnder att de saknar resurser för att genomföra strategierna. Stadsmiljönämnden bedömer att nämndens ekonomiskt ansträngda läge innebär svårigheter att omhänderta befintlig stad och med stadsutvecklingen tillkommer ytor och därmed ökad omfattning av drift och underhåll. Stadsbyggnadsnämnden lyfter en osäkerhet med ekonomin med anledning av att programmet berör fördelning av resurser i

strategisk och taktisk planering, utifrån att olika områden i staden har olika förutsättningar för en exploateringsekonomi i balans. Nämnden menar att en sådan fördelning på längre sikt kan komma att påverka inriktning på projekt och verksamhet, men att det samtidigt i dagsläget inte är möjligt att specificera eventuella ekonomiska konsekvenser av det. Exploateringsnämnden lyfter liknande resonemang, att programmet på kort sikt kan innebära konsekvenser utifrån prioritering av specifika projekt som påverkar exploateringsekonomi eller behov av andra omprioriteringar i verksamheten. Socialnämnd Hisingen bedömer att det initialt skulle kunna innebära ett behov av ökade resurser för att kunna kraftsamla och fokusera arbetet.

Socialnämnd Centrum menar att programförslaget är generellt hållt och därför har svårt att avgöra omfattningen av ökade kostnader eller omprioriteringar. Socialnämnd Sydväst och kulturnämnden gör en liknande bedömning av programförslaget.

Förskole- och grundskolenämnden ser svårigheter med att göra omprioriteringar utifrån nämndernas ekonomiska läge och lyfter att en ökad ambitionsnivå innebär behov av ytterligare ekonomiska resurser. Utbildningsnämnden ser behov av långsiktiga resurser för skolans kompensatoriska uppdrag och för organisering av samverkan med andra aktörer utifrån barns och ungas behov.

Förskole- och grundskolenämnden, kulturnämnden, socialnämnd Centrum, socialnämnd Sydväst samt äldre- samt vård- och omsorgsnämnden finansierar i nuläget delar av sina befintliga insatser som de anser ryms inom programmet med statsbidrag eller externt finansierade medel, som kan komma att upphöra.

Utdrag från remissinstansers synpunkter, uppdelat per avsnitt i programmet

Inledning och utgångspunkter

Stadsmiljönämnden och exploateringsnämnden lyfter att syftet med programmet bör tydliggöras. Stadsledningskontoret har skärpt programmets syfte genom att ersätta ordet *bör* till *ska*. I reviderat förslag står att insatser för att minska skillnader i livsvillkor och hälsa *ska* ske med särskilt fokus på barn och unga, samt på de grupper som idag har sämst livsvillkor och hälsa och därmed störst behov.

Nämnden för demokrati och medborgarservice lyfter att programmet behöver beskriva vilka förutsättningar och strukturer som behövs för att samverkan ska ge önskade effekter. Stadsledningskontoret har i reviderat förslag tydliggjort vikten av samverkan, bland annat genom att samverkan i målbeskrivningar och strategier till viss del har förstärkts.

Idrotts- och föreningsnämnden noterar att det övergripande målet inte tar sikte på att öka hälsan i allmänhet, utan enbart att skillnaderna ska minska. Stadsledningskontoret har förtydligat detta genom att specificera riktning för indikatorerna så att de minskade skillnaderna som ska ske inte ska innebära en minskad hälsa för befolkningen i allmänhet.

Nämnden för demokrati och medborgarservice lyfter att programmet behöver beskriva vilka förutsättningar och strukturer som behövs för att samverkan ska ge önskade effekter. Socialnämnd Centrum och Sydväst beskrev att programmets uttalade begränsning av ansvariga nämnder och bolag minskar möjligheten för staden att kraftsamla. Stadsledningskontoret delar bilden av att samhällets olika aktörer brett kan bidra till att minska skillnader i livsvillkor och hälsa, men bedömer samtidigt att ansvar för programmets genomförande bör begränsas till de nämnder och styrelser som har en direkt och tydlig rådighet, också för att minska administrativ börda.

Programmets genomförande och uppföljning

De flesta remissinstanser upplever det som positivt med utpekat samordningsansvar i de strategier där det bedöms finnas behov av ökad samordning. Nämnden för funktionsstöd menar att det stärker möjligheterna att få ett kraftfullt arbete. Idrotts- och föreningsnämnden beskriver att det framför allt är i förhållningssättet till samordningsansvaren som programmet har möjlighet att ställa krav på ett förändrat arbete jämfört med i dag. Äldre samt vård- och omsorgsnämnden lyfter att det är viktigt att den aktör som tilldelats samordnande ansvar har både personella och ekonomiska resurser samt mandat att samordna arbetet. Remissinstanserna poängterade samtidigt att de saknade en beskrivning över vad strategiernas utpekade samordningsansvar och ansvar innebar och att det skapar utmaningar med genomförandet om inte ansvaren medför något särskilt mandat eller tydliga förväntningar. Reviderat förslag konkretiserar vad det innebär att ha ansvar och samordningsansvar för strategierna.

Nämnden för demokrati- och medborgarservice önskar även ett förtydligande av kommunstyrelsens stödjande roll i genomförandet av stadens gemensamma arbete och det ansvar som handlar om utveckling av metoder för kunskapsinhämtning och analys.

Idrotts- och föreningsnämnden noterar att det övergripande målet inte tar sikte på att öka hälsan i allmänhet, utan enbart att skillnaderna ska minska. Stadsledningskontoret har förtydligat genom att specificera riktning för indikatorerna så att de minskade skillnaderna som ska ske inte ska innebära en minskad hälsa för befolkningen i stort.

Område 1: Barns och ungas uppväxtvillkor

Många nämnder uttrycker att det är bra att programmet har fokus på barn och unga och att ungas hälsa lyfts. Förskolenämnden och nämnden för funktionsstöd anser att målet bör omformuleras så att det även innefattar att barns livsvillkor ska förbättras.

Förskolenämnden efterfrågar även ett mål om att barn ska klara skolan. Även nämnden för funktionsstöd menar att området borde kompletteras med en strategi om fullföljda studier eller att barn och unga ska lyckas i skolan. Både nämnden för funktionsstöd och socialnämnd Hisingen efterfrågar en koppling till Västra Götalandsregionen kraftsamling kring fullföljda studier. Rådet för minoriteten romer anser att programmet behöver betona att skolan ska kompensera för sämre förutsättningar. Även Socialnämnd Centrum ser gärna att området synliggör behovet av en mer likvärdig skola. Ungdomsfullmäktige lyfter behov av en likvärdig elevhälsa, ett likvärdigt stöd samt att skolan ska vara en trygg plats utan diskriminering och mobbing.

Socialnämnd Hisingen efterfrågar att strategierna inom området har en tydligare ambition om förflyttning av arbete, då mycket idag redan pågår.

Många remissinstanser hade synpunkter på att det redan idag finns insatser och viss styrning kopplat till de strategier som lyfts inom området. Socialnämnd Hisingen efterfrågar att strategierna inom området har en tydligare ambition om förflyttning av arbete, då mycket idag redan pågår. Grundskolenämnden menar att programmet kan innebära en parallellstyrning, då strategierna som beskrivs redan har pågående aktiviteter och finns i annan styrning. Grundskolenämnden lyfter att strategin om läs- och språkfrämjande insatser är en del av skolans ansvar utifrån nationella styrdokument och att skola som hälsofrämjande arena är en del av skolans grunduppdrag. Andra strategier inom målområdet återkommer i två av stadens andra styrande dokument, såsom Idrottsprogrammet och Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta år 2025.

Higab och Socialnämnd Centrum önskar en komplettering av strategier som rör den psykiska hälsan. Centrum lyfter att det exempelvis kan handla om tidig identifiering eller samverkan mellan skola, socialtjänst och hälso- och sjukvården.

Studentforum vill att åldersspannet förtydligas och att studenters psykiska ohälsa särskilt uppmärksammas.

Remissversionens strategi 1.5 (Öka förutsättningarna för fysisk aktivitet) är borttagen. I det förslag som skickades ut på förvaltningsremiss hade delar av det tidigare innehållet i strategi 1.5 inarbetats i strategi 1.4. I idrotts- och föreningsförvaltningens yttrande i förvaltningsremissen framgår dock att förvaltningen önskar att strategin kvarstår eftersom det finns ett starkt stöd i forskningen för att arbetet för en ökad fysisk aktivitet är en avgörande komponent i ett kommunalt folkhälsoarbete. Som alternativ till att den ska vara kvar föreslog idrotts- och föreningsförvaltningen att andra strategier i programmet bör stärkas med ett tydligare perspektiv om fysisk aktivitet. I föreliggande förslag till program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa har Stadsledningskontoret förstärkt formuleringar om fysisk aktivitet i beskrivningen av området Barns och ungas uppväxtvillkor, i strategi 1.4, samt i beskrivning av området Boende och livsmiljö.

Strategi 1.1 Stärk stödet till föräldrar och vårdnadshavare under barnets hela uppväxt

Socialnämnd Hisingen bedömer att det är en viktig insats som kan göra stor skillnad för barn och deras vårdnadshavare. De bedömer även att det behövs mer resurser för samordning, utförare och för att säkerställa målgruppernas möjlighet att delta (till exempel genom tolk och barnpassning). Rådet för minoriteten romer lyfter att föräldraskapsstödet måste anpassas utifrån förutsättningar och förtroende/tillit.

Utbildningsnämnden påtalar vikten av en god samverkan mellan skola och hem även i högre åldrar. Socialnämnd Centrum föreslår att utbildningsnämnden också ska finnas med bland de ansvariga nämnderna för strategin.

Socialnämnderna Centrum och Nordost samt förskolenämnden lyfter att det behövs ett förtydligande kring om samordningsansvaret för strategin innebär en förändring jämfört med hur samordningen av föräldraskapsstöd är organiserat idag.

Strategi 1.2 Ny formulering: Främja barns och ungas språk- och läsutveckling

Strategin har i förslaget ingen samordningsansvarig, men Socialnämnd Centrum anser att arbetet utifrån strategi kan samordnas för bättre effekt. Även kulturnämnden föreslår att en samordnande nämnd bör utses. Kulturnämnden menar att samverkan inom staden och samordning är centralt exempelvis kring resurser/tillgångar och för att nå nya målgrupper.

Förskoleförvaltningen skrev i sitt yttrande i förvaltningsremissen att kopplingen mellan språk och kultur med fördel kan tydliggöras och stadsledningskontoret har kompletterat strategi med detta. Språkets betydelse lyfts även av sverigefinska rådet.

Strategi 1.3 Ny formulering: Stärk det hälsofrämjande arbetet på de arenor där barn och unga befinner sig

Socialnämnd Centrum anser att det fanns en otydlighet i vad strategin innebar och att det vore bra om strategin tydliggör om fokuset är fullgjord skolgång eller trygg, inkluderande och trivsamt miljö. Stadsmiljönämnden mener att strategin har potential, men att den kräver samordnat och långsiktigt arbete inom många områden och bör inkludera planering för fysiska platser, samt att samverkan behöver ske mellan de stadsutvecklande förvaltningarna, skolförvaltningarna, idrotts och föreningsförvaltningen samt civilsamhället. Även stadsbyggnadsnämnden lyfter detta och menar att de bör ha ansvar för strategin. Ungdomsfullmäktige lyfter behov av vuxna som kan agera och stötta i både skolan och på fritiden. HBTQI-rådet menar att det tydligare bör framgå att skolan måste jobba mer för att säkerställa efterlevnad av de krav som ställs i skollagen och läroplanen gällande inkludering och icke diskriminering. De anser även att det tydligare ska lyftas fram att skolorna också ska arbeta inkluderande i undervisningen gällande vad som lärs ut. Kulturnämnden menar att styrningen av skolans kulturuppdrag bör inkluderas i

I den förvaltningsremiss som skickades ut 2024-04-30 efterfrågade stadsledningskontoret specifikt förvaltningars och bolags synpunkter på revideringen av strategi 1.3.

Kulturförvaltningen svarade i remissen att de ser positivt på att styrningen av skolans kulturuppdrag inkluderats i strategin vilket utvärderingen av Göteborgs stads barn- och unguddplan 2020-2023 visade behov av. Kulturförvaltningens bedömning är dock att styrningen av skolans kulturuppdrag skulle vara tydligare om strategin var mer riktad till skolan så som i den tidigare remissversionen. Stadsledningskontoret bedömer att den föreslagna breddning av strategin som inkluderar fler arenor och fler ansvariga är relevant, då den fångar barns och unga på fler av samhällets arenor och platser.

Strategi 1.4 Stärk arbetet för att fler barn och unga ska ha en tillgänglig och meningsfull fritid

Socialnämnd Hisingen och Centrum efterfrågar samordningsansvar till socialförvaltningarna, med bakgrund mot att den större delen av stadens fritidsverksamhet organiseras inom socialförvaltningarna enligt reglementen och pågående arbete med framtagna strategier för meningsfull fritid. Även kulturnämnden lyfter socialnämnderna roll i strategin.

HBTQI-rådet lyfter behov av att stärka möjligheten till egna mötesplatser för minoriteter. Det finns även behov av att erbjuda en bredd av fritidsaktiviteter. Ungdomsfullmäktige lyfter att förutsättningar till fritidsaktiviteter ser olika ut beroende på var du bor i staden,

att det är viktigt att det finns gratis aktiviteter för alla och att barn och unga genom kollektivtrafiken kan ta sig runt i staden och mötas i varandras miljöer.

Borttagen strategi 1.5 Öka förutsättningarna för fysisk aktivitet

Flera nämnder lyfter vikten av fysisk aktivitet för barns och ungas hälsa.

Utbildningsnämnden lyfter fysisk aktivitet som förutsättning för förbättrad inlärning och bättre fysisk och psykisk hälsa. Ungdomsfullmäktige nämner vikten av generell fysisk aktivitet samt att olika idrotter, föreningar och anläggningar ska finnas över hela staden. AB Framtiden nämner i sitt remissyttrande att barns rörelserikedom bör framkomma tydligare i strategin.

Stadsmiljönämnden lyfter att deras roll som planmyndighet bör synliggöras, då strategin handlar både om innehåll (lekplatser, aktivitetsytor, idrottsanläggningar och parker) och struktur (hur staden är planerad och byggd). Även Stadsbyggnadsnämnden lyfter att de har ett ansvar och en möjlighet att påverka förutsättningarna för människor att röra sig inom såväl en stadsdel som mellan stadsdelar.

Område 2: Delaktighet, inflytande och tillit

Nämnden för funktionsstöd anser att de två strategierna är otillräckliga för att åtgärda problemen med skillnader i tillit, delaktighet och inflytande. De lyfter vidare förslag på strategier som handlar om att utveckla delaktigheten i mötet med kommunens verksamheter, att stärka tjänstepersonernas bemötande för att skapa tillit och att tillhandahålla arenor för medborgardrivna mötesplatser. Nämnden för demokrati och medborgarservice ser ett behov av att programmet tydligare lyfter vikten av delaktighet och inflytande på samhällelig nivå. Nämnden vill även föreslå att ytterligare två strategier kopplas till målet och att nämnden får ett samordningsansvar för dessa två strategier. Deras förslag till strategier handlar om att skapa förutsättningar för att öka tilliten genom att invånare ges ett likvärdigt och gott bemötande i stadens verksamheter samt genom att systematiskt integrera arbetet med delaktighet och inflytande.

Socialnämnd Hisingen bedömer att både strategi 2:1 och 2:2 innehåller strategier och insatser som redan görs idag inom ramen för grunduppdraget och de efterfrågar strategier med tydligare ambition om förflyttning utifrån redan pågående arbete. De menar vidare att de båda strategierna har ett stort fokus på att ge information till invånarna och saknar mer av ett deltagandeperspektiv i beskrivningen.

Exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden betonar kopplingen mellan detta mål och målet som handlar om hållbara och väl gestaltade livsmiljöer. Om staden planerar utifrån ett socialt perspektiv så bidrar det till målet om att öka invånarnas delaktighet, inflytande och tillit. Detta lyfts även av stadsbyggnadsnämnden.

Socialnämnd Centrum anser att ordet ”möjligheter” ska tas bort i målet ”Invånarnas *möjligheter* till delaktighet, inflytande och tillit ska öka”. Vidare saknar socialnämnd Centrum en strategi om att öka förtroendet för offentlig verksamhet. Nämnden menar även att mål 2 kan lyfta vikten av mötesplatser i olika former.

Pensionärsrådet lyfter vikten av att äldre samt äldre äldre (+85) synliggörs.

Pensionärsrådet efterlyser även specifika åtgärder för äldre för att minska utanförskap och öka kunskapen om digitalisering. Även nämnden för äldre samt vård och omsorg och demokrati och medborgarservice lyfter behov av digitala kunskap och att det bör ingå under detta mål. Rådet för minoriteten romer påpekar det digitala utanförskapet samt att det behövs mötesplatser utifrån människors olika förutsättningar. HBTQI-rådet och minoriteten romer lyfter behovet av att synliggöra och möta behoven hos olika grupper för att främja delaktighet.

Socialnämnd Hisningen och Centrum efterfrågar även ett samordningsansvar till de regionala socialnämnderna gällande strategi 2:1 och 2:2 baserat på att det är många parter som delar på ansvaret för genomförandet och med hänvisning till att det ligger i nämndens reglemente och samordningsansvar för de kommungemensamma frågorna.

Strategi 2.1 Arbeta för ett aktivt och lokalt civilsamhälle med jämlika förutsättningar för deltagande

Socialnämnd Centrum är positiv till att civilsamhället lyfts fram i en av programförslagets strategier och menar att det är viktigt för stadens samverkan med civilsamhället.

Nämnden för demokrati och medborgarservice vill att strategin kompletteras med att engagemang inte måste vara i form av organisation eller förening, utan att staden också bör bli bättre på att tillvarata individers och olika gruppers engagemang. De beskriver vidare att staden även behöver utgå från civilsamhällets behov och intressen och vad staden kan behöva förändra för att kunna ge ett relevant stöd. HBTQI-rådet lyfter att strategin handlar mycket om vad civilsamhället ska göra, istället för vad staden kan göra för att civilsamhället ska ha förutsättningar för att bedriva verksamhet.

Kulturnämnden lyfter att de bidrar till strategin inom grunduppdraget framför allt genom biblioteken och kulturhusen och de menar att en ytterligare en möjlig ingång till strategin är en utökad samverkan med, och arbete för, kulturföreningar.

Nämnden för äldre samt vård och omsorg föreslår att de finns med som ansvariga för strategin. Nämnden för demokrati och medborgarservice uttryckte tveksamhet till att de finns med som ansvariga inom strategin. Stadsledningskontoret bedömer dock att nämnden fortsatt bör ha ansvar inom strategin, särskilt utifrån deras ansvar att upprätthålla en väl utbyggd infrastruktur för att stärka den lokala demokratin.

Strategi 2.2 Ny formulering: Stärk stadens arbete för att nå hela befolkningen med Göteborgs Stads verksamheter och utbud

Nämnden för demokrati och medborgarservice föreslår byte av rubrik för strategin.

Nämnden vill även påtala att stadens verksamheter behöver bli bättre på att arbeta mer tillsammans med invånarna.

AB Framtiden menar att gruppen unga/unga vuxna kan lyftas särskilt i strategin. Bolaget bedömer att det finns ett stort behov av att hitta sätt att involvera den gruppen samt förändra vuxnas syn på ungas delaktighet och hur man värderar deras kunskap och synpunkter. Utbildningsnämnden betonar att skolan är en unik arena i att möta alla elever och för att samverka med vårdnadshavare.

Kulturnämnden ser en samstämmighet med strategin och kulturpolitiska mål om att möjliggöra för människor att ta del av och delta i kultur. För att nå vissa grupper krävs riktade insatser.

Socialnämnd Centrum menar att strategin omfattar all verksamhet inom staden som möter invånare och därför bör fler nämnder vara ansvariga.

Område 3: Arbete och försörjning

Generellt för området bedömer remissinstanserna målet och strategierna som relevanta. Socialnämnd Centrum efterfrågar ett förtydligande om det är andelen med egen försörjning som ska öka eller om det är arbetslösheten som ska minska i beskrivningen av målet.

Higab menar att programmet här tydligare ska involvera arbetsgivare och att näringslivet behöver ta ett större ansvar, alternativt att programmet hänvisar till det näringslivsstrategiska programmet.

Strategi 3.1 Utveckla och samordna stödet till grupper som står långt från arbetsmarknaden

Rådet för minoriteten romer beskriver att diskriminering är ett väldigt viktigt hinder för romer att inte få arbete. HBTQI-rådet menar att hbtqi-personer bör lyftas fram som prioriterad målgrupp att arbeta med, i synnerhet transpersoner, som drabbas av diskriminering på arbetsmarknaden.

Nämnden för funktionsstöd bedömer att de samt utbildningsnämnden också ska ha utpekad ansvar i strategin, då de menar att det idag finns en framgångsrik samverkan som de kan fortsätta bygga på, där ansvariga för strategin ingår, tillsammans med funktionsstöd och utbildningsförvaltningen. Även nämnden för äldre samt vård och omsorg lyfter att de bör ha ansvar i strategin, då de är en av stadens största arbetsgivare, med stort rekryteringsbehov och att möjligheten att kompetensförsörja därför är tätt kopplad till strategin. Higab menar att programmet här tydligare ska involvera arbetsgivare och att näringslivet behöver ta ett större ansvar, alternativt att programmet hänvisar till det näringslivsstrategiska programmet.

Strategi 3.2 Utveckla och samordna stödet till unga som varken arbetar eller studerar

Socialnämnd Centrum föreslår att de fyra regionala socialnämnderna läggs till bland ansvariga för strategin, då de bedriver lokalt arbete med de ungdomar som omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret. Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning bedömer inte att socialnämnderna ska vara part i strategi 3.2, då unga som varken arbetar eller studerar (UVAS) sannolikt inte finns främst inom försörjningsstödet. Att lägga till en part blir en ambitionshöjning i uppdraget.

Utbildningsnämnden lyfter att skolnämnderna i staden behöver ansvara för goda övergångar och god samverkan. De lyfter att det behövs ett särskilt fokus på övergångar för elever till och från introduktionsprogrammen samt att elever i anpassad grund- och

gymnasieskola särskilt uppmärksammas. De lyfter vidare att det behövs utvecklad samordning mellan skola och socialnämnder samt stöd utifrån individens behov.

Miljöförvaltningen lyfter också i sammanhanget att det är viktigt att alla stadens verksamheter tar ansvar genom att till exempel erbjuda praktik/arbetsplats eller liknande.

Område 4: Boende och livsmiljö

Stadsutvecklande nämnderna lyfter generellt att det är positivt att strategierna kopplade till målet pekar på ansvaret och integreringen av jämlikhetsperspektivet genom hela stadsutvecklingsprocessen från prioritering av projekt, planering, genomförande och förvaltning. Exploateringsnämnden lyfter vidare att vikten av att arbeta med delaktighet och inflytande bör stärkas samt att politik för gestaltad livsmiljö lyfts fram utifrån social hållbar stadsplanering, vilket också lyfts av stadsmiljönämnden.

Kulturnämnden ser positivt på att en samverkan inom området gestaltad livsmiljö initieras i staden genom programförslaget. Kulturnämnden verkar inom gestaltad livsmiljö på olika sätt. Att bidra med kunskap inom kulturarv- och kulturmiljö i enlighet med Plan- och bygglagen samt samordningsansvar inom enprocentsregeln är två exempel.

Stadsbyggnadsnämnden lyfter att verktygens möjligheter att bidra till ett utfall som gör staden mer jämlik behöver tydliggöras i programmet. De menar även att det tydligare behöver beskrivas vilka värden med koppling till jämlika livsvillkor som ska åstadkommas genom stadsplaneringen.

Stadsmiljönämnden anser att det saknas en koppling till trygghet i strategin. För att kunna ta del av stadens olika resurser behöver människor känna sig trygga i det offentliga rummet. Stadsmiljönämnden lyfter även att kopplingen till hållbar mobilitet och aktiva transporter saknas i målet och att aktiva transporters möjlighet att öka den fysiska aktiviteten behöver pekas ut tydligare. Stadsmiljönämnden lyfter vidare att investeringsplaneringen tydligt behöver tas med för den befintliga staden. Hur investeringar styrs i exempelvis utbyggnad av kollektivtrafik, gång- och cykelnätet, lekplatser, torg, parker påverkar i allra högsta grad utvecklingen för en mer sammanhållen stad och det finns stora möjligheter att minska skillnaderna i livsvillkor kopplat till hur vi prioriterar inom investeringsverksamheten.

Socialnämnd Hisingen bedömer att målet utifrån beskrivningen i stor utsträckning kan bidra till skillnader i livsvillkor och hälsa på strukturell nivå. Detta eftersom de omfattar jämlik fördelning av resurser och grundläggande trygghetsaspekter, som bostäder och närmiljö och service.

Socialnämnd Centrum saknar strategier för målet som pekar ut en tydlig riktning för vad som ska prioriteras för att nå målet. Nuvarande program för jämlik stad 2018–2026 nämner exempelvis ”minska bostadssegregationen” och ”ökat bostadsbyggande”. Socialnämnd Centrum menar att strategierna 4.1–4.3 identifierar vilka processer som finns, men tydliggör inte några prioriteringar för arbetet framåt.

I beskrivningen av målet föreslår stadsbyggnadsnämnden att ett förtydligande görs i det inledande stycket som handlar om de faktorer som påverkar boendesegregation och hur olika grupper bor på olika platser i staden.

Socialnämnd Nordost saknar ett mål eller strategi som har koppling till boende- och bostadssegregation, då de trycker på att tillgången till ett bra boende är en viktig förutsättning för en god och jämlik hälsa. Även Stadsbyggnadsnämnden lyfter detta och de menar att det saknas ett ställningstagande kring var frågan om bostaden ur ett jämlikhetsperspektiv fortsatt ska hanteras på programnivå och föreslår att bostadens betydelse som faktor för jämlikhet och behovet av skäliga bostäder i pris och storlek för olika skeden i livet synliggörs i det nya programmet.

Ungdomsfullmäktige lyfter att det behövs mer bostäder för unga och att unga vuxna har svårt att komma ut på bostadsmarknaden i Göteborgs idag. Detta lyfts också av Studentforum som ett stort problem. Ungdomsfullmäktige menar vidare att det är viktigt att blanda bostäder så man inte bygger mer segregation. Pensionärsrådet lyfte att de ser med oro inför den fortsatta hyreshöjningen på bostäder samt den höga hyresnivån på nybyggnation. De beskriver att de flera gånger framfört behovet av alternativa boendeformer för äldre och nämner att trygghetsboende är en boendeform som innebär ökad livskvalitet för många. Med tillgängliga boenden för äldre ökar möjligheten till boendekarriär för unga.

Socialnämnd Nordost anser att strategierna behöver konkretiseras för att de ska bidra till det övergripande målet om att skillnader i hälsa och livsvillkor ska minska. Socialnämnd Nordost lyfter att äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen bör stå som ansvariga utifrån sitt ansvar i reglemente att vara en aktiv part inom kommungemensamma frågor, bland annat när det gäller sociala erfarenheter i samhällsplaneringen. Det gäller även demokrati- och medborgarservice, som de menar är en viktig part för att bidra till invånares möjligheter att kunna påverka sin livsmiljö.

Nämnden för demokrati och medborgarservice föreslår en strategi som handlar om att Öka delaktighet och inflytande i stadsutvecklingen.

I förvaltningsremissen lyfter äldre samt vård och omsorgsnämnden att målgruppsperspektivet helt saknas. Stadsledningskontoret har kompletterat skrivningar för att tydliggöra det.

Socialnämnd Nordost lyfter att äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen bör finnas som ansvariga i dessa strategier utifrån sitt ansvar i reglemente att vara en aktiv part inom kommungemensamma frågor, bland annat när det gäller sociala erfarenheter i samhällsplaneringen. Det gäller även demokrati- och medborgarservice, som de menar är en viktig part för att bidra till invånares möjligheter att kunna påverka sin livsmiljö. Stadsledningskontoret har kompletterat strategierna med fler ansvariga nämnder.

Strategi 4.1 - Säkerställ en jämlik tillgång till resurser i den gemensamma prioriteringen i strategisk och taktisk planering

Exploateringsnämnden anser att strategin ger en tydligare styrning i det strategiska arbetet där prioritering av var vi utvecklar och vad vi utvecklar i staden behöver föregås av en social analys. De lyfter också att strategin även är relevant utifrån förvaltningens arbete med att säkerställa bostäder för personer med medicinskt och socialt förtursskäl.

Stadsbyggnadsnämnden lyfter att verktygens möjligheter att bidra till ett utfall som gör staden mer jämlik behöver tydliggöras i programmet. Det menar även att det tydligare

behöver beskrivas vilka värden med koppling till jämlika livsvillkor som ska åstadkommas genom stadsplaneringen.

Socialnämnd Hisingens bedömning av denna strategi och strategi 4.2 är att nuvarande arbete behöver utvecklas och omfatta så väl det kommunala perspektivet som grundar sig på kunskap om befolkningens behov och livsvillkor. Nämnden menar att socialförvaltningarnas kunskap om lokala förhållanden och sociala aspekter är viktig i detta arbete och behöver omhändertas i planeringen.

Socialförvaltningen Hisingen bedömer att ansvarsfördelningen av 4:1 och 4:2 är i linje med nämndens reglemente vad gäller medverkan i samhällsplaneringen utifrån sociala erfarenheter – vilka samordnas av förvaltningen inom ramen för grunduppdraget. Nämnden önskar även ett förtydligande kring stadsbyggnadsförvaltningens samordnande ansvar enligt strategin kopplat till sociala erfarenheter/sociala aspekter.

Kulturnämnden lyfter att förvaltningen kan bidra med kunskap om kulturvärden. Inom kulturnämndens ansvar finns bibliotek och kulturhus som är kulturella mötesplatser öppna för alla och som kan ingå i analysen av stadens tillgångar och behov. Även Socialnämnd Centrum lyfter att kulturnämnden bör ha ansvar i strategin, likväl som att idrott- och föreningsnämnden har det.

Strategi 4.2 - Säkra att plan- och exploateringsprocessen omhändertar sociala aspekter

Socialnämnd Centrum är positiv till att det sociala perspektivet tydligt omnämns som en del av plan- och exploateringsprocessen. Vidare är förvaltningen positiv till att strategin framhåller vikten av invånares kunskap och erfarenheter kring den aktuella platsen. Nämnden vill dock påpeka att det behövs stöd för att beakta det sociala perspektivet även i tidigare och senare skeden än plan- och exploateringsprocessen.

Exploateringsnämnden anser att strategin bör lyfta fram vikten av en god social analys samt förtydliga att social konsekvensanalys (SKA) och barnkonsekvensanalys (BKA) inte är de enda verktygen utan ska ses som exempel. De menar att strategin på så vis inte låser möjligheten att utveckla även andra verktyg och arbetssätt.

Nämnden för äldre samt vård- och omsorg föreslår att de läggs till som ansvariga inom strategin. Äldre personer spenderar en stor del av sin tid i sin absoluta närmiljö. Med ett tydligt förhållningssätt att ta tillvara äldres resurser och säkerställa kunskaper om ett seniorperspektiv kan Göteborgs Stad aktivt arbeta med att förändra attityder samt motverka ålderism samt åldersdiskriminering. Socialnämnd Centrum anser även att kulturnämnden bör ha ansvar i strategin.

Strategi 4.3 - Tillgodose goda livsmiljöer med väl gestaltade och omhändertagna närmiljöer - i förvaltning av den befintliga staden

Socialnämnd Centrum saknar ett bakomliggande resonemang kring varför det är viktigt att ta hand om människors närmiljö. Pensionärsrådet lyfter att det är viktigt ur ett äldreperspektiv att utemiljön känns trygg, vilket innebär bland annat upplyst stadsmiljö samt gott om sittmöjligheter. De lyfter även att tillgängligheten till träffpunkter, kollektivtrafik och service har avgörande betydelse för äldres livskvalitet.

Exploateringsnämnden ser positivt på att programmet lyfter behovet av kraftsamling i utveckling och förvaltning av stadens bebyggda miljöer genom strategin, men önskar ett förtydligande att också ny stad behöver planeras utifrån strategin. Detta lyfter också stadsbyggnadsnämnden.

Några remissinstanser efterfrågar ansvarsfördelning till socialnämnderna för strategin, då förvaltningen deltar i samhällsplaneringen.

Ny strategi: 4.4 Använd aktivt stadens verktyg för att säkerställa tillgång till bostad

Flera remissinstanser har lyft att bostad saknas och att en passande bostad utgör ett av de mest grundläggande livsvillkoren. Bland annat socialnämnd Nordost och stadsbyggnadsnämnden trycker på att tillgången till ett bra boende är en viktig förutsättning för en god och jämlik hälsa och att bostaden är en viktig faktor för jämlikhet. Ungdomsfullmäktige lyfter att det behövs mer bostäder för unga och att unga vuxna har svårt att komma ut på bostadsmarknaden i Göteborgs idag. Detta lyfts också av Studentforum som ett stort problem. Pensionärsrådet lyfte att de ser med oro inför den fortsatta hyreshöjningen på bostäder samt den höga hyresnivån på nybyggnation. De beskriver att de flera gånger framfört behovet av alternativa boendeformer för äldre och nämner att trygghetsboende är en boendeform som innebär ökad livskvalitet för många. Stadsledningskontoret delar bedömningen och det reviderade programförslaget har kompletterats med både ett mål och en strategi som rör bostad och boende.

Strategin inriktar sig på att staden aktivt behöver använda de tillgängliga verktyg som staden förfogar över för att alla invånare ska ges förutsättningar till en passande bostad och en bra livsmiljö. Strategin nämner även strategisk planering av bostäder för äldre som en förutsättning för att tillgodose jämlika livsvillkor för äldre, särskilt i ljudet av den demografiska utvecklingen.

I förvaltningsremissen ställdes specifikt frågan om synpunkter på den nya strategin 4.4. Överlag var förvaltningarna positiva. Förskoleförvaltningen vill tillägga att de saknar barnrättsperspektivet i strategin och ser att kopplingen till Göteborgs Stads plan mot hemlöshet 2020–2024 kan vara mer synlig. Stadsledningskontoret har till följd av detta kompletterat en mening i strategin om barn i akut hemlöshet och det vräkningsförebyggande arbetet.

Socialförvaltningen Sydväst anser att formuleringen är snäv och att verktygen ska fokusera på att valmöjligheterna i boendeform bör öka - inte bara valmöjligheterna mellan en dyr och billig hyresrätt. Stadsledningskontoret har därför tydliggjort att det handlar om utbudet på och fördelningen av olika typer av bostäder med överkomlig kostnad.

Göteborgs Stad

Stadsledningskontoret

Central Samverkansgrupp
(Ordinarie CSG)

Protokoll 11/2024
Sammanträdesdatum
2024-06-13

Ärendenr:SLK-2024-00058

Utdrag ur protokoll

§ 5 Samverkan före beslut

- a) Göteborgs stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa SLK-2022-01235. Program, TU samt bildspel utsänt 2023-06-05

Maud Willardsson Engström och Jeanette Werner föredrar ärendet. Hänvisning görs till utsänd presentation

Sveriges Lärare framför att gällande barn och ungas livsvillkor så handlar det inte bara om barns språkupplevelse och läsförståelse utan mer om allas lika värde.

Jeanette svarar att i strategi 1.3 innehåller många saker ex tillgänglighet och aspekter så som delaktighet, tillgänglighet, vuxennärvaro och tillit så strategin är bred. Det är hela barnets uppväxt vi pratar om.

Kommunal ställer frågan om man har gjort uppföljningar på de program som nu avslutas.

Jeanette svarar att programmet för jämlik stad har mätts med jämställdhetsrapporten, men att det finns ingen annan mätning gällande målområden. När det gäller folkhälsoprogrammet så har man inte gjort någon uppföljning utan de frågorna omhändertas i program för jämlik stad och jobbas vidare med där.

Vision framför att de budgetmål man kan läsa om i årsredovisningen så var målen gällande jämlikhet så var dessa inrapporterade som att de sannolikt inte kunde uppnås.

Vision undrar om det nu med detta program finns en förhoppning om att ändra så att det blir sannolikt att uppnå något eller några av målen gällande jämlika livsvillkor?

Jeantett svarar att om och när programmet antas så kommer man att jobba för att detta kommer att implementeras i verksamheterna.

Maud tillägger att livsvillkor och hälsa tar tid att ändra på det är ett långsiktigt arbete.

Samtliga förbund påtalar vikten av inte lägga på mer på nämnderna utan att tillföra mer resurser, 3 miljoner räcker inte

Samverkan förklaras fullgjord

Vid protokollet

.....
Anna Wilsson

Protokollet justeras

.....
Lotta Sjöberg, Arbetsgivare

.....
Jesper Lindeberg, Akademikerförbundet SSR

.....
Martha Zoura, Kommunal

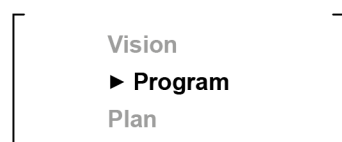
.....
Elin Pellegrino, Vision

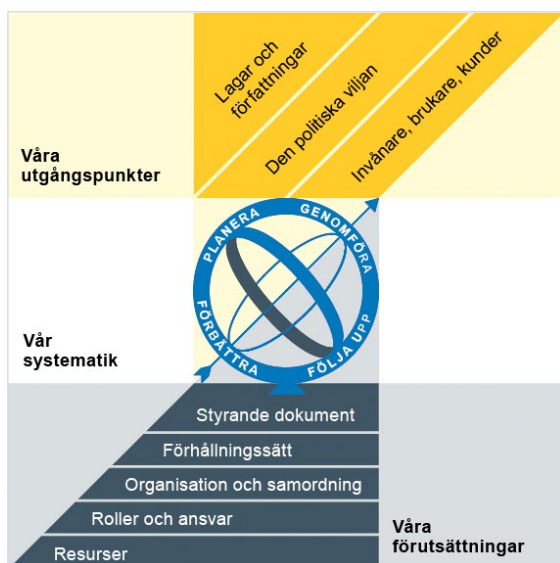
Göteborgs
Stad

Göteborgs Stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa 2024–2030

Planerande styrande dokument

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Styrande dokument			
Kommunala föreskrifter		Planerande och reglerande styrande dokument	
Normgivning mot enskild	Riktade styrande dokument	Planerande styrande dokument	Reglerande styrande dokument

Beslutad av: [Nämnd/styrelse/befattning]	Gäller för: Uttekade nämnder och styrelser	Diarienummer: 1235/22	Datum och paragraf för beslutet: [Text]
Dokumentsort: Program	Giltighetstid: 2024–2030	Senast reviderad: [Datum]	Dokumentansvarig: Avdelningschef samhällsutveckling och hållbarhet, stadsledningskontoret

Bilagor:

Bilaga 1: Definitioner, bilaga 2: Styrande dokument, bilaga 3: Stödjande dokument, bilaga 4: Indikatorer

Innehåll

Inledning	4
Syftet med detta program	4
Vem omfattas av programmet.....	4
Giltighetstid.....	4
Bakgrund	4
Genomförande av detta program	4
Uppföljning av detta program	6
Programmet	7
Utgångspunkter	7
Ramar i lagstiftning, konventioner och kommunfullmäktiges direktiv.....	7
Livsvillkorens påverkan på hälsan	8
Livscykelperspektiv	9
Proportionell universalism	9
Programmets uppbyggnad.....	9
Övergripande mål: Skillnader i livsvillkor och hälsa ska minska	10
Område 1: Barns och ungas uppväxtvillkor	11
Område 2: Delaktighet, inflytande och tillit.....	14
Område 3: Arbete och försörjning.....	17
Område 4: Boende och livsmiljö	19
Bilaga 1 - Begrepp	22
Bilaga 2 - Styrande dokument.....	23
Bilaga 3 - Stödjande dokument	27
Bilaga 4 - Indikatorer.....	29

Inledning

Syftet med detta program

Syftet med programmet är att peka ut riktningen för stadens arbete för att minska skillnader i livsvillkor och hälsa. Insatser för att minska skillnader i livsvillkor och hälsa ska ske med särskilt fokus på barn och unga samt på de grupper som idag har sämst livsvillkor och hälsa och därmed störst behov. Där kan insatserna få störst effekt.

Vem omfattas av programmet

Detta program gäller för följande nämnder och styrelser: Boplatz Göteborg AB, exploateringsnämnden, förskolenämnden, Förvaltnings AB Framtiden, grundskolenämnden, Higab, idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, nämnden för demokrati och medborgarservice, nämnden för funktionsstöd, nämnden för kretslopp och vatten, socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, stadsbyggnadsnämnden, stadsfastighetsnämnden, stadsmiljönämnden, utbildningsnämnden, äldre samt vård- och omsorgsnämnden.

Giltighetstid

Detta program gäller från dess antagande till och med 2030.

Bakgrund

Göteborgs Stads tre jämlikhetsrapporter (år 2014, 2017 samt 2023) har visat på stora och varaktiga skillnader i livsvillkor och hälsa utifrån socioekonomiska bakgrundsfaktorer och diskrimineringsgrunder. Exempel på skillnader är utbildningsnivå, inkomst, boende, förvärvsfrekvens samt tillit och möjlighet till delaktighet mellan olika grupper och mellan göteborgare som lever i olika delar av staden. Dessa olika faktorer samverkar och kan skapa begränsningar för människor eftersom de innebär olika tillgång till resurser och möjligheter att forma sitt liv och sin hälsa. Jämlikhet i livsvillkor och hälsa gör det möjligt för alla att vara delaktiga i samhället och bidrar till social sammanhållning.

Kommunfullmäktige beslutade 2022-10-27 § 34 om att ta fram ett nytt program som ersätter Göteborgs Stads folkhälsoprogram 2019–2020 och Göteborgs Stads program för en jämlik stad 2018–2026.

Genomförande av detta program

Programmet riktas till de nämnder och styrelser som har ansvar, möjlighet att påverka och agera för jämlika livsvillkor och hälsa. Programmet bygger på den rådighet som nämnder och styrelser har i sitt grunduppdrag och pekar ut prioriteringar för att nå målet.

Insatser och arbetssätt för att minska ojämlikhet i livsvillkor och hälsa behöver bygga på en bild av hur ojämlikheten ser ut inom områden där nämnders och styrelserns verksamhet

har möjlighet att påverka utfallet. Dels handlar det om att ha kunskap om vilka grupper som har sämst livsvillkor och störst eller särskilda behov av stöd och hur verksamheten behöver arbeta för att ge dem likvärdig tillgång till stadens tjänster och resurser. Dels handlar det om kunskap om hur nämnders och styrelser beslut och arbete påverkar olika grupper, för att inte riskera att reproducera systematiska skillnader i livsvillkor och hälsa. Kunskap behövs både på övergripande nivå och lokalt inom respektive verksamhet. På grund av att Göteborg är en segregerad stad behöver insatser och arbetssätt även bygga på kunskap om jämlikhet mellan olika delar av staden och hur beslut och prioriteringar påverkar delar av staden på olika sätt. Det varierar i vilken grad det redan finns kunskap att tillgå inom respektive verksamhetsfält samt hur specifik kunskapen behöver vara.

Strategiskt övergripande stöd

Stadsledningskontoret fyller en strategiskt stödjande funktion där stöd behövs för genomförande av programmet. Detta särskilt där programmet överlappar med relaterad stadenövergripande styrning och där det krävs bred förstärkt tvärsektoriell samverkan. Stödet kan exempelvis bestå av samordningsinsatser, dialog och kunskapsunderlag.

Ansvar och samordningsansvar för strategier

För varje strategi anges ansvariga nämnder och bolagsstyrelser. Ett ansvar innebär att utpekad nämnd eller styrelse har en rådighet över strategins genomförande inom ramen för sin ordinarie verksamhet. Varje nämnd och styrelse ansvarar för implementeringen av programmet i den egna verksamheten samt för genomförande och uppföljning av de strategier som nämnden eller styrelsen ansvarar för.

Ansvar för en strategi kan vara olika långtgående för olika berörda nämnder och styrelser och bero på vilka insatser som redan finns eller som behöver utformas för att nå målet. För de strategier där det finns behov av att olika aktörer arbetar tillsammans för att nå högre måluppfyllelse har en eller flera nämnder ålagts ett samordningsansvar för det gemensamma arbetet. Den nämnd eller de nämnder som har ett samordningsansvar ska på en övergripande nivå hålla samman, följa och rapportera arbetet inom strategin. Det innebär att samordningsansvarig behöver hålla nämnden informerad om framdriften av arbetet, samt bidra till övergripande programuppföljning vid halvtid och i slutet av programperioden. Samordningsansvaret bör omhändertas inom styrande processer och existerande strukturer, såsom uppbyggda samarbeten och samverkansformer.

Samverkan med andra aktörer

Ingen enskild nämnd eller enskild styrelse kan på egen hand skapa jämlika livsvillkor för invånarna i Göteborg. Genom samverkan kan staden öka sin rådighet att påverka invånarnas livsvillkor. Det krävs gemensamt fokus på programmets mål och strategier där gemensamma utmaningar behöver mötas i samverkan med nationella och regionala aktörer samt med aktörer i näringsliv, akademi och civilsamhälle. Det finns också möjliga synergier mellan olika mål och strategier i programmet som kan stärkas genom samverkan.

Uppföljning av detta program

Kommunstyrelsen ansvarar för uppföljning av programmet. Stadsledningskontoret kommer rapportera måluppfyllelse utifrån ett antal indikatorer samt utifrån kompletterande underlag. Mätningen utgår främst från värden som presenterades i Jämlikhetsrapporten 2023.

Stadsledningskontoret följer kontinuerligt genomförandet av programmet och arbetet med måluppfyllelse genom programmets strategier. Efter halva programperioden görs en deltidsuppföljning. Läget i implementeringsarbetet och utvecklingen i måluppfyllelse rapporteras till kommunfullmäktige.

I slutet av programperioden utvärderas programmets mål och strategier och programmets måluppfyllelse redovisas och rapporteras till kommunfullmäktige för att kunna utgöra underlag vid beslut om det fortsatta arbetet. De indikatorer som kommer att följas återfinns inom varje målavsnitt samt i sin helhet i bilaga 4. I bilagan finns även fördjupningar kring indikatorerna med utgångsvärden, källor och bakgrundsvariabler.

Programmet

Utgångspunkter

Ramar i lagstiftning, konventioner och kommunfullmäktiges direktiv

Göteborgs Stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa 2024 – 2030 bygger på ramar i lagstiftning, internationella konventioner och direktiv från kommunfullmäktige. Programmet utgår från att jämlikhet i livsvillkor och hälsa är avgörande för ett socialt hållbart samhälle, där alla invånares resurser tas tillvara för social och ekonomisk utveckling. För att minska skillnader i livsvillkor och hälsa behöver förstärkande ojämlikhetsmönster brytas.

Internationell och svensk lagstiftning ger styrning åt arbetet med att minska skillnader i livsvillkor och hälsa. Sverige har åtagit sig att följa FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna tillsammans med tillhörande konventioner. Förklaringen om de mänskliga rättigheterna slår fast att alla människor, oavsett land, kultur och sammanhang, är födda fria och lika i värde och rättigheter. En grundläggande princip är att inte bli diskriminerad. Här beskrivs även rätten till bästa uppnåeliga hälsa och rätten till utbildning, arbete, bostad och till politiskt och medborgerligt deltagande. I Sverige skyddas de mänskliga rättigheterna av tre grundlagar: regeringsformen, tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen.

Regeringsformen fastslår att "[d]et allmänna ska verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och för att barns rätt ska tas till vara. Det allmänna ska motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person". Denna skrivning förstärks i lagar som kommunallagen (2017:725), socialtjänstlagen (2001:453), skollagen (2010:800), plan- och bygglagen (2010:900) och diskrimineringslagen (2008:567), med flera. Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter fastställer barns och ungas rättigheter. Huvuddelen av Göteborgs Stads verksamheter som berörs av detta program styrs av dessa lagar men också av annan speciallagstiftning.

I reglementen och ägardirektiv som styr Göteborgs Stads förvaltningar och bolag står vidare att nämnder och styrelser ska utföra sina uppdrag utifrån demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och mot diskriminering. De ska också driva ett integrerat och proaktivt hållbarhetsarbete som syftar till att uppnå de 17 målen i Agenda 2030. Med mål 10, Minskad ojämlikhet, åtar sig Sverige bland annat att minska inkomstklyftorna, främja inkludering samt säkerställa rättigheter för alla, och utrota diskriminering.

Livsvillkorens påverkan på hälsan

Människors möjlighet till utveckling och delaktighet påverkas av en kombination av olika livsvillkor och förutsättningar. Ojämlika livsvillkor kommer till uttryck genom att vissa grupper i samhället har mindre möjlighet att påverka sina liv, har en mer begränsad frihet och begränsat handlingsutrymme. Ojämlighet i hälsa uppstår genom att olika grupper i samhället har systematiskt olika livsvillkor, levnadsförhållanden och levnadsvanor. Såväl livsvillkor som hälsa utgör både en förutsättning och ett utfall. Våra levnadsvanor påverkar risken för många sjukdomar, medan livsvillkoren och levnadsförhållandena påverkar möjligheten till hälsosamma levnadsvanor. Livsvillkor som utbildning, arbete och delaktighet kan främja hälsan. Samtidigt kan hälsofrämjande insatser och förebyggande åtgärder bidra till bättre förutsättningar och livsvillkor för individen och samhället i stort.

Hälsans bestämningsfaktorer är de faktorer i samhället och människors levnadsförhållanden som bidrar till hälsa och ohälsa. Sveriges övergripande folkhälsopolitiska mål är ”att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation”. Målet betonar att det finns förutsättningar som det offentliga samhället kan påverka för att minska skillnaderna i livsvillkor och hälsa och därmed öka den samlade folkhälsan. Göteborgs Stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa 2024–2030 bygger på detta mål och slår fast den politiska viljeinriktning för vad som ska uppnås inom området fram till 2030.

Det folkhälsopolitiska ramverket delar in förutsättningarna för hälsa i åtta målområden (se figur 1 nedan). De tydliggör att arbetet för en god och jämlik hälsa måste inriktas på de bakomliggande förutsättningarna och de strukturella faktorerna som påverkar hälsa. I linje med dessa målområden och kommunens rådighet fokuserar programmet på fyra områden; barns och ungas uppväxtvillkor; delaktighet, inflytande och tillit; arbete och försörjning; samt boende och livsmiljö.

En god och jämlik hälsa – åtta målområden

Figur 1 Folkhälsopolitikens målområden, Folkhälsomyndigheten

Livscykelperspektiv

Den nationella målsättningen att de påverkbara hälsoklyftorna ska kunna slutas inom en generation kräver ett långsiktigt arbete med fokus på det tidiga livets villkor.

Förhållanden under barn- och ungdomsåren har en betydande påverkan, inte bara på uppväxten, utan också på resten av livet och på åldrandet. Föräldrars och vårdnadshavares livsvillkor och hälsa är också avgörande för barns och ungas förutsättningar i livet.

De områden som pekas ut i detta program syftar till att tillsammans täcka in flera viktiga livsvillkor över hela livscykeln. Att satsa på främjande och förebyggande arbete och åtgärder och insatser tidigt i livet är särskilt viktigt för att åstadkomma jämlika livsvillkor och hälsa. Främjande arbete handlar om att stärka skyddsfaktorer, medan förebyggande insatser utgår ifrån en negativ företeelse som ska förhindras eller mildras. Det krävs ett särskilt fokus på att skapa positiva spiraler för barn och unga samt för att bryta de negativa spiralerna för grupper som idag har sämst livsvillkor och hälsa. Där ojämlika mönster har skapats krävs ibland både kompensatoriska åtgärder och en förändring av arbetssätt och insatser.

Proportionell universalism

Proportionell universalism innebär att insatserna ska riktas till hela befolkningen men vara proportionella till de behov som finns i olika grupper. Detta speglas i programmets målsättningar. Strategierna tydliggör att arbetssätt och insatser som bidrar till jämlika livsvillkor och hälsa behöver prioriteras och anpassas såväl för att skapa positiva spiraler för barn och unga som för att ta särskild hänsyn till grupper som idag har sämre livsvillkor och hälsa.

Programmets uppbyggnad

Programmet är uppbyggt i ett övergripande mål, fyra områden, sex mål samt ett antal strategier. Genomgående för de fyra områdena är prioriteringen på barns och ungas hälsa och på viktiga livsvillkor för att uppnå ökad folkhälsa. Områdena inleds med en övergripande text som beskriver sambandet mellan området och programmets målsättning. Därefter följer en problembeskrivning som motiverar de valda strategierna.

Varje område innehåller ett eller två mål samt mellan två och fyra strategier. Programmet innehåller totalt 13 strategier. Strategierna syftar till att förstärka verksamheters fokus genom att motivera och visa riktning för arbetet. Strategierna beskriver kort samband och problem samt konkretiserar riktning. För att operationalisera strategierna ska nämnder och styrelser utforma åtgärder, insatser och aktiviteter inom sin verksamhet och vid behov i samverkan med andra aktörer.

De olika målen och deras strategier hänger tätt ihop och påverkar varandra. Exempelvis är sociala aspekter i stadsplaneringen, strategi 4.2, avgörande för att arbeta med strategi 1.4 som syftar till meningsfull fritid. Planeringsprocessen som beskrivs i område 4 är också avgörande för exempelvis möjligheten för ett aktivt lokalt civillsamhälle i strategi 2.1. Arbetet med att stärka förtroende för stadens verksamheter och ett aktivt lokalt civillsamhälle i område 2 är vidare avgörande för samtliga andra mål och strategier.

Till de sex målen finns indikatorer kopplade. Flera av indikatorerna fokuserar på att följa och analysera de skillnader som finns mellan olika grupper baserat på exempelvis socioekonomi och diskrimineringsgrunder. Som riktning för dessa indikatorer ska det år 2030 synas att skillnaderna har minskat. Indikatorerna presenteras nedan kopplat till varje område. Indikatorerna beskrivs mer utförligt med källor och utgångsvärden i bilaga 4.

Övergripande mål				
SKILLNADER I LIVSVILLKOR OCH HÄLSA SKA MINSKA				
Områden och mål	1. BARN OCH UNGAS UPPVÄXTVILLKOR	2. DELAKTIGHET, INFLYTANDE OCH TILLIT	3. ARBETE OCH FÖRSÖRJNING	4. BOENDE OCH LIVSMILJÖ
	- Barns och ungas livsvillkor och hälsa ska förbättras - Barn och unga ska klara skolan	Invånarnas delaktighet, tillit och inflytande ska öka	Fler ska ha arbete och möjlighet till försörjning	- Hållbara livsmiljöer över hela staden, med jämlik tillgång till stadens resurser - Ökad tillgång till bostäder som svarar mot verkliga behov
Strategier	1.1 Stärkt stödet till föräldrar och vårdnadshavare under barnets hela uppväxt 1.2 Främja barns och ungas språk- och läsutveckling 1.3 Stärkt det hälsofrämjande arbetet på de arenor där barn och unga befinner sig 1.4 Stärkt arbetet för att fler barn och unga ska ha en tillgänglig och meningsfull fritid	2.1 Arbeta för ett aktivt och lokalt civilsamhälle med jämlika förutsättningar för deltagande 2.2 Stärkt stadens arbete för att nå hela befolkningen med Göteborg Stads verksamheter och utbud 2.3 Stärkt det systematiska arbetet med delaktighet och inflytande	3.1 Utveckla och samordna stödet till grupper som står långt från arbetsmarknaden 3.2 Utveckla och samordna stödet till unga vuxna som varken arbetar eller studerar	4.1 Säkerställ en jämlik tillgång till resurser i den gemensamma prioriteringen i strategisk och taktisk planering 4.2 Säkra att plan- och exploateringsprocessen omhändertar sociala aspekter 4.3 Tillgodose goda livsmiljöer med väl gestaltade och omhändertagna närmiljöer - i förvaltning av den befintliga staden 4.4 Använd stadens verktyg aktivt för att säkerställa tillgång till bostad

Figur 2 Bilden ovan visar programmets uppbyggnad, med ett övergripande mål, fyra områden, sex mål samt ett antal strategier inom varje område.

I bilaga 1 finns en lista med definitioner av ett antal begrepp som används i programmet.

I bilaga 2 finns en förteckning över de stadenövergripande planerande styrande dokument vars mål, strategier och insatser angränsar till detta program.

Bilaga 3 innehåller en förteckning över de stödjande dokument som har använts vid framtagandet av programmet och som kan utgöra ett stöd i arbetet med programmets mål och strategier.

Övergripande mål: Skillnader i livsvillkor och hälsa ska minska

Göteborg är en bra stad för de flesta att växa upp och leva i. Stadenövergripande analyser visar dock att skillnader i livsvillkor och hälsa är stora. Exempel på skillnader är utbildningsnivå, inkomst, boende, förvärvsfrekvens samt tillit och möjlighet till delaktighet mellan olika grupper och mellan göteborgare som lever i olika delar av staden. Dessa olika faktorer samverkar och skapar begränsningar för människor eftersom de innebär olika tillgång till resurser och möjligheter att forma sitt liv och sin hälsa. Ytterst tar det sig uttryck i påtagliga skillnader mellan olika grupper i staden när det gäller förväntad medellivslängd.

Det övergripande målet för Göteborgs Stads program för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa 2024 – 2030 är att skillnader i livsvillkor och hälsa ska minska. För att minska skillnader i livsvillkor och hälsa behöver förstärkande ojämlikhetsmönster brytas. Därför behövs ett samlat grepp för att stärka människors förutsättningar med fokus på barn och unga och de som har sämst livsvillkor och hälsa. Det kräver förebyggande och främjande

insatser såväl som kompensatoriska åtgärder och omställningar för att stärka positiva spiraler och inte reproducera systematiska skillnader. Målen i det här programmet fokuserar därför på centrala livsvillkor över hela livscykeln där det krävs prioriteringar och riktning för att åstadkomma önskad förändring uppdelat i fyra områden:

- Barns och ungas uppväxtvillkor
- Delaktighet, inflytande och tillit
- Arbete och försörjning
- Boende och livsmiljö

Följande indikatorer mäter mot det övergripande målet:

Indikator	Riktning
Ojämlighetsindex	Ska minska
Andel som upplever att de har god hälsa 16–84 år	Generell ökning, där andelen som upplever god hälsa ska öka mest i de grupper där andelen idag är lägst.
Tillit till andra i allmänhet	Generell ökning, där tillit ska öka mest bland grupper med lägst tillit

Område 1: Barns och ungas uppväxtvillkor

Mål för området:

- Barn och ungas livsvillkor och hälsa ska förbättras
- Barn och unga ska klara skolan

Alla barn har rätt till goda uppväxtvillkor. Det är av stor betydelse för barns psykiska och fysiska hälsa under hela livet. Att barn tillgodogör sig en god utbildning, lever i en trygg social miljö med trygga ekonomiska villkor påverkar deras livsvillkor och möjligheter senare i livet.

En kartläggning gjord av Folkhälsomyndigheten och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor visar att barns och ungas psykiska ohälsa ökar generellt sett både i Göteborg och nationellt. Det visar sig till exempel genom ökade psykosomatiska symptom som bland annat sömnsvårigheter, magont och nedstämdhet. Det finns skillnader i psykisk hälsa kopplat till socioekonomiska faktorer och diskrimineringsgrunder. Det finns en ökad risk för psykisk ohälsa bland unga hbtqi-personer, barn och unga med funktionsnedsättning och barn och unga som upplever minoritetsstress. En annan utveckling är att barn blir alltmer stillasittande vilket får konsekvenser för såväl fysisk som psykisk hälsa. Fysisk aktivitet bidrar till förbättrad inlärning och koncentration och ökad fysisk och psykisk hälsa.

Sambandet mellan hälsa och utbildningsnivå är starkt. Utbildning ger möjligheter att påverka den egna situationen och ger framtidstro vilket leder till ett bättre mående, samtidigt som god hälsa ger bättre förutsättningar att nå kunskapsmålen. En fullgjord skolgång ökar också förutsättningarna för ett jämlikt deltagande i arbetslivet och i samhället.

Elevers förutsättningar ser olika ut, bland annat som ett resultat av föräldrarnas utbildningsnivå och av att skolornas stöd till elever skiljer sig åt. Det är också skillnad i skolresultaten vid jämförelse mellan elever från områden med låg socioekonomisk status och med elever från områden med hög socioekonomisk status. Segregationen i Göteborg gör att det sker en sortering av elever med olika förutsättningar på olika skolor.

Genom det kompensatoriska uppdraget arbetar skolan för att minska skillnaderna i livsvillkor och hälsa. Flera av stadens verksamheter har uppdrag som skapar förutsättningar för att barnen ska klara skolan. Samverkan genom tidiga och samordnade insatser är väsentligt. Detta område prioriterar fyra strategier där staden kan bidra till att förstärka förutsättningarna till goda uppväxtvillkor. Det handlar om förstärkt stöd till föräldrar och vårdnadshavare, att stärka språk- och läsutvecklingen, att stärka det hälsofrämjande arbetet samt stärkt arbete för att fler barn och unga ska ha en meningsfull fritid.

Indikator	Riktning
Upplevd psykisk ohälsa	Ny indikator
Andel 3–5-åringar som inte är inskrivna i förskoleverksamhet.	Ökande andel inskrivna barn i förskolan i områden där det är lägst andel
Andel elever per årskurs i kommunala skolor som uppnått kunskapsmålen, förskoleklass samt åk 1, 3, 6 och 9	Ökad andel elever från områden med låg socioekonomisk status ska uppnå kunskapsmålen, uppdelat per stadie.

Strategi 1.1 Stärk stödet till föräldrar och vårdnadshavare under barnets hela uppväxt

Föräldrar och vårdnadshavare påverkar i hög grad förutsättningarna för barnets fysiska och psykiska hälsa, utveckling och möjligheter att klara skolan. Både svenska och internationella studier visar att föräldraskapsstöd har positiva effekter på både föräldrar och barn. För att främja jämlikhet och jämlik hälsa för alla barn behöver föräldraskapsstödet öka och tillgängliggöras för fler. En del föräldrastöd är universellt och erbjuds alla föräldrar, bland annat genom familjecentrerat arbete, medan annat stöd är selektivt och riktar sig till vissa föräldrar utifrån särskilda behov. Baserat på förmåga och livssituation kan det se olika ut för olika föräldrar om och vilket behov av föräldrastöd som behövs.

Forskning visar att det är svårare att nå ut med föräldraskapsstödjande insatser till personer med låg utbildning, annat modersmål än svenska, låg inkomstnivå och pappor. Det kan handla om föräldrars bristande tillit och stadens bristande anpassning till behov.

Det saknas tillräckligt utvecklat stöd för att svara mot de behov föräldrar upplever, däribland föräldrar och vårdnadshavare till barn och unga med funktionsnedsättningar, barn/ungdomar som upplever minoritetsstress och unga hbtqi-personer.

Stödet behöver särskilt stärkas till föräldrar och vårdnadshavare till äldre barn och ungdomar då det inte finns samma självklara arenor som fanns när barnen var mindre. Stödet behöver även rikta sig till föräldrar till barn med ett beteende som kan skada dem själva eller deras omgivning, då det tillsammans med det universella stödet kan motverka utanförskap och bidra till bättre livsvillkor. Samverkan med civilsamhället är viktig för

att skapa former för föräldrastöd som gör det möjligt för fler att delta, särskilt där tilliten brister.

Ansvar: förskolenämnden, grundskolenämnden, nämnden för funktionsstöd, socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, utbildningsnämnden

Strategi 1.2 Främja barns och ungas språk- och läsutveckling

Av forskning framgår att den tidiga språkutvecklingen, ett välutvecklat ordförråd, en tidig läslust och ökad läsförmåga påverkar hur det går i skolan, men även möjligheten att göra hälsosamma val. Utvecklingen av språkförmågan är viktigt för alla aspekter av livet eftersom språk hänger tätt samman med både utveckling av läs- och skrivförmågan, inlärning och utveckling av identitet och social förmåga. Alla sorters språk och språkliga uttryck är en resurs. Att kunna uttrycka sig i tal och skrift är också en förutsättning för att kunna delta i samhället och är i förlängningen en demokratifråga. Kultur är ett verktyg för barn och unga att få tillgång till språk och kan främja både tal och skrift. Inom forskning finns tydliga belägg för kulturens sociala effekter. Barn och unga som läser och deltar i kulturella verksamheter genom livet är mer benägna att engagera sig för samhället.

Arbete med att främja barns läs- och språkutveckling pågår i stadens verksamheter, till exempel genom läsfrämjande verksamhet, men det behövs ett stärkt arbete då det finns barn och unga som inte fått möjlighet att utveckla sitt språk. Enligt senaste Pisa-undersökningen (2022) har 15-åringar i Sverige tappat i läsförståelse och det är angeläget att stärka arbetet med språk-, läs- och skrivutveckling.

Barn och unga behöver få möta det svenska språket i förskolan med språkkunniga pedagoger och sedan utveckla språket och läsningen utifrån sina behov genom hela utbildningskedjan. Eftersom den socioekonomiska bakgrunden påverkar resultaten i läsförståelse ska fokus läggas på barn och unga med mindre gynnsam socioekonomisk bakgrund.

Ansvar: förskolenämnden, grundskolenämnden, kulturnämnden, socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, utbildningsnämnden

Strategi 1.3 Stärk det hälsofrämjande arbetet på de arenor där barn och unga befinner sig

Barn och unga befinner sig på många arenor och platser i staden. Förutom förskolan och skolan kan det bland annat handla om biblioteket, gång- och cykelvägen till skolan, fritidsaktiviteten eller den bemannade lekplatsen i närområdet. I Göteborg finns barn och unga som är otrygga, som till exempel utsätts för mobbing, diskriminering och våld. Att de platser och arenor där barn och unga befinner sig är trygga och hälsofrämjande är viktigt för deras välbefinnande och utveckling. Viktiga delar i detta arbete inkluderar förebyggande åtgärder mot våld och kränkningar, omhändertagna miljöer som är tillgängliga både fysiskt, kognitivt och kommunikativt, samt inkludering och icke-diskriminering där barn och unga har möjlighet att vara delaktiga och påverka. Genom bra planering samt tidiga, samordnade, förebyggande och hälsofrämjande insatser i olika verksamheter och i samverkan med andra aktörer kan stadens arenor och platser positivt påverka barns och ungas livsvillkor och hälsa.

Särskilt viktiga arenor är förskolan och skolan där barn och unga ska få bästa förutsättningarna att lära, utvecklas och vara sig själva. En kreativ miljö med olika estetiska uttrycksformer och eget skapande samt en prioritering på konst och kulturupplevelser kan stärka barns och elevers hälsa och lärande. Skolors möjligheter att fungera som hälsofrämjande arenor varierar och det är viktigt att stärka arbetet för en trygg och inkluderande skolmiljö. Det innefattar bland annat likvärdig tillgång till en samlad och kontinuerlig elevhälsa, närvarande vuxna, trygga övergångar mellan olika stadier samt ett normmedvetet arbetssätt.

Ansvar: Förvaltnings AB Framtiden, förskolenämnden, grundskolenämnden, idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, nämnden för funktionsstöd, socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, stadsmiljönämnden, utbildningsnämnden.

Strategi 1.4 Stärk arbetet för att fler barn och unga ska ha en tillgänglig och meningsfull fritid

Att umgås med andra människor, bygga relationer och delta i aktiviteter kan vara aspekter av en meningsfull fritid. Det kan till exempel handla om att vara med i en förening, gå på konsert, måla eller träffa vänner. Fritiden kan innehålla sociala, kulturella och fysiska aktiviteter. Att vara fysiskt aktiv kan innebära organiserad träning men också rörelserikedomen i vardagen med alltifrån lek i parken till friluftsliv, cyklingen till skolan, eller leken på skolgården. Barn och unga ska ha möjlighet till rörelse och lek och det är viktigt att främja att alla kan och får vara med och röra sig.

Det finns betydande ojämlikheter i tillgången till och nyttjande av meningsfulla och trygga fritidsaktiviteter. Tillgången till aktiviteter ser olika ut beroende på brister i fysisk tillgänglighet, höga kostnader, kännedom om och möjligheten att ta sig till och från aktiviteter. En undersökning från Forte visar att unga med socioekonomiska utmaningar, utländsk bakgrund eller funktionsnedsättningar samt unga hbtqi-personer upplever i större utsträckning hinder, såsom otrygghet eller ekonomi, för att kunna ta del av önskade fritidsaktiviteter på lika villkor. Det behövs ett tydligt arbete för mer inkluderande verksamheter som är inbjudande och ger alla likvärdiga förutsättningar att delta och vara delaktiga. Hela staden ska vara tillgänglig för stadens alla barn och unga. Samverkan med aktörer såsom civilsamhälle och lokalt föreningsliv kan stärka möjligheterna i lokalområdet och det ska finnas en mångfald av organisationsformer och trygga mötesplatser med vuxennärvaro för att möta specifika behov och målgrupper.

Samordningsansvar: Socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst,

Ansvar: Förvaltnings AB Framtiden, grundskolenämnden, idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, nämnden för funktionsstöd, stadsmiljönämnden.

Område 2: Delaktighet, inflytande och tillit

Mål för området:

- Invånarnas delaktighet, inflytande och tillit ska öka

Delaktighet är både en grundlagsstadgad rättighet och en grundläggande princip för att förverkliga de mänskliga rättigheterna. Delaktighet, inflytande och tillit har stor påverkan på människors livsvillkor och hälsa. Dels har de stärkande psykologiska effekter genom

att de ger en känsla av sammanhang och meningsfullhet, dels utgör de resurser för människor att påverka sina egna liv såväl som de beslut som påverkar samhället och stadens utveckling.

Delaktigheten bidrar till att skapa sociala nätverk som kan ge tillgång till både socialt stöd och kontakter och är avgörande för sammanhållning och tillit i samhället. Därigenom påverkas möjligheten att lösa gemensamma problem lokalt och till att lokalsamhället kan stärka individers och grupper livschanser. Tillit till andra och förtroende för staden har i sig positiva hälsoeffekter, men spelar också roll för möjligheten att ta del av det utbud av tjänster som kommunen ansvarar för.

I Göteborg skiljer sig delaktigheten åt mellan olika grupper och det finns betydande skillnader i nivåer av tillit och inflytande. Undersökningar visar att vissa grupper i lägre utsträckning uppger att de har tillit till andra och i högre utsträckning uppger att de är socialt isolerade. Det gäller personer som befinner sig i en mer utsatt position på grund av utbildningsnivå, ekonomi, etablering i landet, ålder, funktionsnedsättning, samt sexuell läggning och könsidentitet. Till vissa i dessa grupper når staden inte ut med information, utbud och stöd i lika stor utsträckning. Det är därför särskilt viktigt att kommunen arbetar för att stärka tilliten och för att skapa sociala sammanhang. Samtidigt saknas det kunskap om andra grupper som exempelvis nationella minoriteter samt om variationer inom grupper baserat på samverkande faktorer.

Ojämlighet i delaktighet innebär att olika grupper har olika stor kontroll över sina liv och inflytande på beslutsfattande. Därför behövs bättre möjligheter för människor att mötas och engagera sig tillsammans i gemensamma frågor, bland annat genom ett aktivt lokalt civilsamhälle och oberoende mötesplatser. Civilsamhället inkluderar såväl etablerade föreningar som mer lösa nätverk och andra former av organisering av invånarna.

Staden behöver arbeta för tillgänglighet på alla plan. Det handlar om fysisk tillgänglighet, men också om social tillgänglighet med anpassningar och ett tydligt arbete för en mer inkluderande stadsmiljö och verksamheter som är inbjudande och ger alla likvärdiga förutsättningar att delta. Inkluderande och tillgängliga träffpunkter och mötesplatser är avgörande för att motverka ett utanförskap generellt och ett digitalt utanförskap specifikt.

Indikator	Riktning
Skillnader i andel som uppger att de är socialt isolerade, 16–84 år, utifrån bakgrundsfaktorer	Generell minskning, där störst minskning ska ske bland grupper med högst social isolering.
Skillnader i valdeltagande	Generell ökning, där skillnader i valdeltagande mellan grupper och områden ska minska.
Skillnader i upplevd trygghet i bostadsområdet	Generell ökning, där skillnader mellan grupper och områden ska minska.

Strategi 2.1 Arbeta för ett aktivt och lokalt civilsamhälle med jämlika förutsättningar för deltagande

Civilsamhället har en viktig roll som social mötesplats, som röst i det offentliga rummet och för att skapa goda livsvillkor för invånarna. De kan möjliggöra en aktiv fritid, kulturutövning och fysisk aktivitet såväl som tillgång till exempelvis utbildning och olika

former av stöd i samhället. Civilsamhället kan spela en särskilt viktig roll i att skapa inkluderande möjligheter för grupper och på platser där tilliten är låg genom att de har förmågan att möta lokala behov och perspektiv.

På grund av socioekonomiska skillnader mellan grupper och olika delar av staden ser civilsamhället och dess förutsättningar olika ut. Det finns skillnader i såväl tillgång till resurser för att hyra lokaler till överkomlig kostnad som när det gäller behov av finansiering och olika former av praktiskt stöd samt möjligheter till samverkan med staden.

Stadens organisering för att stärka ett aktivt lokalt civilsamhälle bör anpassas efter att civilsamhället ser olika ut i form av exempelvis organisering och medlemskap. Arbetet med att stärka civilsamhället ska ske utifrån behov, förutsättningar och intressen samt utifrån Överenskommelsen mellan staden och civilsamhället.

För att stärka jämlikt deltagande behöver staden stödja olika former av tillgängliga och inkluderande mötesplatser för mobilisering av medborgarnas engagemang i frågor som berör dem och möjliggör inflytande och delaktighet för fler.

Ansvar: idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, nämnden för funktionsstöd, nämnden för demokrati och medborgarservice, socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, äldre samt vård- och omsorgsnämnden.

Strategi 2.2 Stärk stadens arbete för att nå hela befolkningen med Göteborgs Stads verksamheter och utbud

Staden bedriver verksamheter som invånarna är beroende av. Vissa av dessa, såsom skola och socialtjänst, är också verksamheter där staden möter invånarna. Därför har de stor möjlighet att påverka människors livsvillkor, inklusive hur invånarna upplever sig inkluderade i samhället och har kontroll över sina egna liv.

Det finns målgrupper som stadens verksamheter möter i mindre utsträckning. Beroende på situation kan det till exempel handla om personer med låg utbildning, personer som tillhör minoritetsgrupper, personer med annat modersmål än svenska, personer med olika typer av funktionsnedsättning, yngre eller äldre personer. Stärkt arbete behövs för att nå ut med stadens utbud, till exempel genom fortsatt utveckling av uppsökande verksamhet. Att befinna sig där människor är samt inkludera personer med lokal förankring eller med förankring i olika målgrupper är en nyckel för att nå alla invånare.

Dessutom är kunskap om och tillit till stadens verksamhet lägre i delar av befolkningen vilket påverkar likvärdig tillgång till stadens verksamheter och utbud. Därför behöver staden arbeta för att stärka invånarnas kunskap om stadens uppdrag och verksamhet samt för att stärka tilliten genom relationsskapande möten både individuellt och kollektivt.

Ansvar: förskolenämnden, grundskolenämnden, idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, nämnden för demokrati och medborgarservice, nämnden för funktionsstöd, socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, stadsmiljönämnden, utbildningsnämnden, äldre samt vård- och omsorgsnämnden.

2.3 Stärk det systematiska arbetet med delaktighet och inflytande

Hur stadens verksamheter arbetar och de beslut de fattar har stor påverkan på människors liv. Invånares delaktighet och inflytande på beslut möjliggör bättre anpassning till människors behov och perspektiv, men bidrar också till människors upplevelse av inkludering och kontroll över sin livssituation och framtid. Samhället står inför stora behov av omställning för att möjliggöra en hållbar utveckling, vilket förutsätter invånarnas delaktighet både i att hitta lösningar och i genomförande.

Det finns stora skillnader mellan olika grupper i Göteborg när det gäller valdeltagande och möjligheter att vara delaktiga och påverka, såväl i strukturella frågor som i daglig praktik. Tillgång till nödvändiga resurser för delaktighet och inflytande, såsom tillit, nätverk, tid och kunskap ser olika ut i olika grupper.

Stadens verksamheter behöver avgöra vilka målgrupper som berörs, samt involvera dessa och synliggöra deras perspektiv redan i ett tidigt skede. Människors olika förutsättningar för delaktighet gör att det behöver finnas olika former för att lyssna på invånarna. Förutsättningarna att omhänderta olika invånares perspektiv behöver också stärkas.

Digitala redskap fungerar för många och för vissa former av delaktighet och inflytande. För andra förstärker de exkluderingen. Detta ställer krav på att staden kan erbjuda kunskapshöjning hos invånarna, men också på kompletterande möjligheter till delaktighet för de som av olika skäl inte kan använda digitala verktyg.

Samordningsansvar: nämnden för demokrati och medborgarservice.

Ansvar: exploateringsnämnden, förskolenämnden, Förvaltnings AB Framtiden, grundskolenämnden, idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, nämnden för funktionsstöd, socialnämnderna Centrum, Nordost, Hisingen, Sydväst, stadsbyggnadsnämnden, stadsfastighetsnämnden, stadsmiljönämnden, utbildningsnämnden, äldre samt vård- och omsorgsnämnden.

Område 3: Arbete och försörjning

Mål för området:

- Fler ska ha arbete och möjlighet till försörjning

Arbete och sysselsättning utgör betydande delar av livsvillkoren och är för de flesta den viktigaste källan till försörjning. Avsaknaden av att ha en egen försörjning och ett arbete kan skapa oro, utsatthet och påverka möjligheten att utveckla relationer till andra människor. Det kan även påverka möjligheten till delaktighet och inflytande i samhället. Möjligheten att försörja sig själv stärker känslan av kontroll över det egna livet och ger effekter på hälsan genom att det blir en viktig bas för människors identitet och sociala liv. Barns och ungas fysiska och psykiska hälsa, skolresultat och sociala relationer påverkas av att växa upp i ekonomisk utsatthet. För att åstadkomma en god och jämlik hälsa är det viktigt att stärka människors egna möjligheter till sysselsättning. I det ingår att skapa långsiktiga förutsättningar för alla att ha ett arbete som det går att försörja sig på, särskilt för grupper som annars har svårt att komma in på arbetsmarknaden.

Förutsättningarna för sysselsättning ser olika ut bland stadens invånare. Unga utan slutbetyg från grundskola och gymnasium, utrikes födda, personer över 55 år och

personer med funktionsnedsättningar är grupper som i högre grad är långvarigt arbetslösa. Diskriminering kan vara hinder för vissa gruppers etablering på arbetsmarknaden. Även om det ekonomiska biståndet i Göteborg har minskat, har andelen som behöver bistånd under en längre period ökat. Dessa individer och familjer behöver ofta koordinerat stöd för att nå egen försörjning och insatser utifrån flera områden såsom ökad språkkompetens, hälsa och rehabilitering.

Indikator	Riktning
Andel av arbetskraften i långtidsarbetslöshet, 18–65 år	Ska minska
Andel unga som varken arbetar eller studerar, 16–29 år	Andel ska minska
Andel som är förankrade på arbetsmarknaden, 20–65 år	Andel ska öka

Strategi 3.1 Utveckla och samordna stödet till grupper som står långt från arbetsmarknaden

De grupper som står längst ifrån arbetsmarknaden är en heterogen grupp där många har lång tid i arbetslöshet och ofta ligger det flera faktorer bakom. I grupperna är personer med funktionsnedsättningar och personer över 55 år överrepresenterade. Flera faktorer såsom språk, utbildning och hälsa samverkar ofta, vilket ställer krav på insatser anpassade efter behov samt en samordning av olika insatser för att kunna bryta utestängningen från arbetsmarknaden. Det behövs mer stöd och fler insatser än arbetssökande vanligtvis får. Det ställer också ökade krav på samverkan mellan staden, regionen och statliga myndigheter.

Samordningsansvar: nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning

Ansvar: socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, nämnden för funktionsstöd, utbildningsnämnden

Strategi 3.2 Utveckla och samordna stödet till unga som varken arbetar eller studerar

Unga som varken arbetar eller studerar är en heterogen grupp som ofta har svårare än andra att etablera sig på arbetsmarknaden. Det kan röra sig om unga som saknar behörighet till gymnasiet, unga utan gymnasieexamen, unga med funktionsnedsättning, unga med utländsk bakgrund och unga med psykisk ohälsa. Samordnade och behovsanpassade insatser för målgruppen kan bidra till etablering i studier eller på arbetsmarknaden och förebygga ett långsiktigt utanförskap.

Genomförandet av arbetet behöver ske på olika nivåer i olika verksamheter i staden där var och en fyller en viktig funktion. Fokus behövs på övergångarna i skolsystemet och vidare till arbetslivet. Elever i anpassad grund- och gymnasieskola behöver särskilt uppmärksammas och elever till och från introduktionsprogrammen.

Ansvar: nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, nämnden för funktionsstöd, utbildningsnämnden.

Område 4: Boende och livsmiljö

Mål för området:

- Hållbara livsmiljöer över hela staden, med jämlik tillgång till stadens resurser.
- Ökad tillgång till bostäder som svarar mot verkliga behov

Tillgången till en hållbar och väl gestaltad livsmiljö och en passande bostad kan ha stor betydelse för människors livsvillkor och hälsa. Hur livsmiljön är planerad och utformad, samt att människor har goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön utifrån behov påverkar välbefinnande, trygghet och kan främja sammanhållningen mellan människor. Barn och unga samt äldre är särskilt beroende av en god närmiljö.

Göteborg är en segregerad stad där fördelningen av olika typer av bostäder i olika delar av staden och regionen leder till en rumslig uppdelning mellan människor med olika socioekonomiska förutsättningar. Det råder också en brist på passande bostäder till en överkomlig kostnad och en stor del av göteborgarna har inte råd med en nyproducerad lägenhet. Tillgången till stadens resurser och väl gestaltade livsmiljöer är också ojämlikt fördelad i staden.

Tillgång till bostad, boendesegregation och skillnader i livsmiljöer påverkas av flera olika faktorer på nationell, regional och kommunal nivå. Det handlar om bostads- och finanspolitik, inkomstförhållanden, och bostadsmarknaden såväl som hur staden planeras. Stadens rådighet består bland annat av planering för olika typer av bostäder, trafiksystem och service av olika slag och hur staden hänger ihop och skapar en helhet. Stadens resurser utgörs exempelvis av kommunal service, arbetsplatser, kollektivtrafik, skolor och förskolor med goda inne- och utemiljöer, offentliga platser som parker, torg, gator och naturområden med förutsättning för ett vardagsnära friluftsliv, idrotts- och föreningsliv, kultur samt grundläggande kommersiell service. Att dessa resurser finns fördelade över staden är en förutsättning för jämlika livsvillkor. Kulturvärden är också centrala för en hållbar och väl gestaltad livsmiljö och trygghet och tillgänglighet är avgörande för att människor ska kunna ta del av resurser i hela staden.

Strategierna för att uppnå målen är utformade för att prioritera jämlik tillgång till stadens resurser, och för att bidra till att länka samman staden, i hela processen från planering till förvaltning. För att möjliggöra tillgång till bostad som svarar mot verkliga behov behöver staden aktivt använda de verktyg som står till buds. För att planeringen ska bidra till jämlika livsvillkor och hälsa behöver sociala erfarenheter inkluderas i hela stadsutvecklingsprocessen, från prioriteringar i planeringen till förvaltning, drift och underhåll. Planeringen behöver även beakta miljöaspekter såsom buller, luftföroreningar och effekterna av klimatförändringarna i stadens olika delar.

Stadens rådighet att påverka utvecklingen för tillgång till bostad samt en mer sammanhållen stad och minskade skillnader i livsvillkor och hälsa finns inom översikts- och detaljplanering, markinnehav, investeringar i fysisk miljö, exploateringsekonomi, underhåll, förvaltning och utveckling av befintlig stad och kommunens bostadsförsörjningsansvar och de allmännyttiga bostadsbolagen.

Indikator	Riktning
Andel trångbodda hushåll med ansträngd boendeekonomi	Andel ska minska
Underskott på bostäder till vissa grupper i utsatta situationer	Ska minska

Strategi 4.1 Säkerställ en jämlik tillgång till resurser i den gemensamma prioriteringen i strategisk och taktisk planering

En jämlik tillgång till resurser är en förutsättning för goda sociala levnadsförhållanden, för god hälsa och sammanhållning. Boende, mobilitet samt möjlighet till fysisk och kulturell aktivitet, försörjning och sociala möten är avgörande villkor som skapar en god livsmiljö. Segregationen i Göteborg är omfattande och tillgången till resurser ojämlig. Den byggda staden förändras långsamt och brist på prioriteringar som främjar jämlikhet får därför långsiktigt negativa effekter för dagens samhälle och för kommande generationer.

Genom väl avvägda analyser och prioriteringar ska den tidiga planeringen medverka till att minska segregationen, länka samman staden genom ny bebyggelse eller stråk och tillgänglig mobilitet, samt fördela stadens resurser mer jämlikt, utifrån kunskap om behov och förutsättningar, i syfte att nå minskade skillnader i livsvillkor och hälsa. Detta uppnås genom stadens strategiska och taktiska planering som utgör en del av den sammanhållna stadsutvecklingsprocessen.

Samordningsansvar: stadsbyggnadsnämnden

Ansvar: exploateringsnämnden, Förvaltnings AB Framtiden, idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, nämnden för kretslopp och vatten, socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, stadsfastighetsnämnden, stadsmiljönämnden

Strategi 4.2 Säkra att plan- och exploateringsprocessen omhändertar sociala aspekter

Arbetet med att inkludera sociala erfarenheter i samhällsplaneringen ska stärkas. Sociala aspekter såsom sammanhållning, tillgänglighet, känsla av inkludering och tillhörighet med förutsättning för trygghet, ska omhändertas i utvecklingen av ny stad genom plan- och exploateringsprocessen för att skapa goda, väl gestaltade och omhändertagna livsmiljöer. Det finns miljöer i Göteborg som i lägre utsträckning möter människors behov av en hållbar livsmiljö genom att de ger sämre förutsättningar för trivsel, ett socialt liv, möten och fysisk aktivitet.

Utvecklingen av staden ska vägledas av den kunskap och de erfarenheter som finns i stadens verksamheter samt hos dem som använder eller bor på platsen. Invånare ska ha goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön. Särskilda ansträngningar behövs för att inkludera behov och perspektiv hos de som sällan kommer till tals. Social konsekvensanalys och barnkonsekvensanalys utgör centrala verktyg för att sociala perspektiv och barnperspektiv omhändertas i hela plan- och exploateringsprocessen och ska tillsammans med andra arbetssätt säkerställa en god social analys.

Många aktörer är inblandade i stadsutvecklingen och det förutsätter en bred samverkan mellan alla berörda parter.

Samordningsansvar: exploateringsnämnden

Ansvar: Förvaltnings AB Framtiden, idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, nämnden för funktionsstöd, socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, stadsbyggnadsnämnden, stadsfastighetsnämnden, stadsmiljönämnden, äldre samt vård- och omsorgsnämnden.

Strategi 4.3 Tillgodose goda livsmiljöer med väl gestaltade och omhändertagna närmiljöer - i förvaltning av den befintliga staden

Hur staden med dess olika aktörer gestaltar och omhändertar livsmiljön påverkar människors vardagsliv och välbefinnande. Mycket av stadens resurser ligger i den redan bebyggda staden. Väl gestaltade och omhändertagna miljöer ökar tillgänglighet och människors livskvalitet och det kan påverka känslan av tillhörighet och stolthet över den gemensamma miljön. Därmed kan de bidra till att skapa trygghet, tillit och sammanhållning mellan grupper på områdes- och stadenövergripande nivå.

Det behövs en kraftfull och tydlig gemensam prioritering i utveckling och förvaltning av befintliga miljöer. Prioritering av resurser ska ske där det behövs mest för att bidra till jämlika livsvillkor och hälsa över hela staden.

Samordningsansvar: stadsmiljönämnden

Ansvar: exploateringsnämnden, Förvaltnings AB Framtiden, Higab, idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, stadsbyggnadsnämnden, stadsfastighetsnämnden

Strategi 4.4 Använd stadens verktyg aktivt för att säkerställa tillgång till bostad

En passande bostad utgör ett av de mest grundläggande livsvillkoren och förutsättningarna för hälsa. Hemlöshet, otrygga och otillgängliga boendeförhållanden och trångboddhet påverkar möjligheter till utbildning, arbete och social gemenskap. Det råder brist på bostäder i Göteborg och nyproduktionen av bostäder har svårt att möta stora gruppers bostadsbehov, bland annat som ett resultat av höga boendekostnader. Tillgången till bostäder med överkomlig hyra påverkas också av hur renoveringar genomförs med risk för påföljande hyreshöjning.

Staden behöver aktivt använda tillgängliga verktyg för att alla invånare ska ges förutsättningar till en passande bostad och en bra livsmiljö. Särskilt prioriterat är det vräkningsförebyggande arbetet och att antalet barn i akut hemlöshet ska minska. Genom bostadsförmedling, bostadsförvaltning, långsiktig planering, byggande och renoveringar kan utbudet på och fördelningen av olika typer av bostäder med överkomlig kostnad påverkas och öka jämlik tillgång. De allmännyttiga bostadsföretagen har en viktig roll att spela. Förutsättningarna för att tillgodose jämlika livsvillkor för äldre påverkas av den demografiska utmaningen och ställer krav på verktyg för att skapa passande boenden för olika faser i livet.

Ansvar: BoPlats, exploateringsnämnden, Förvaltnings AB Framtiden, socialnämnd Sydväst, stadsbyggnadsnämnden, stadsfastighetsnämnden

Bilaga 1 - Begrepp

Folkhälsa beskriver hela befolkningens samlade hälsa och ohälsa, till skillnad från individens hälsa. En god folkhälsa innebär att hälsan i befolkningen är så god som möjligt och samtidigt så jämnt fördelad som möjligt mellan olika grupper i samhället. Det ska inte förekomma systematiska skillnader i dödlighet och sjuklighet mellan olika grupper med olika social position, exempelvis utifrån socioekonomi och diskrimineringsgrunderna.

Jämlikhet Regeringsformen (1974:152) anger bland annat att det allmänna ska verka för att alla ska människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och för att barns rätt tas till vara. Det allmänna ska motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person.

Enligt Agenda 2030 mål 10 bygger ett jämlikt samhälle på principen om att alla lika rättigheter och möjligheter. Mål 10 beskriver att ”Ett jämlikt samhälle bygger på principen om att alla lika rättigheter oberoende av till exempel kön, sexuell läggning, etnicitet, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning och härkomst, som grund för en rättvis fördelning av resurser och såväl ekonomiskt som politiskt inflytande i samhället.”

Jämlik hälsa är när det inte finns systematiska skillnader i livsvillkor, levnadsförhållanden och levnadsvanor mellan olika grupper i samhället, till exempel kvinnor och män eller olika socioekonomiska grupper.

Livsmiljön är den fysiska miljön människor lever och verkar i. Livsmiljön har stor betydelse för människors livsvillkor och kan skapa förutsättningar för hälsa och välbefinnande. Detta är viktigt för alla i olika skeden av livet, och särskilt viktigt för äldre samt för barn i deras utveckling.

Livsvillkor utgör människors förutsättningar i det vardagliga livet och formas av samhällssystemet, såsom samhällsekonomi, utbildningssystem och välfärdssystem. Livsvillkoren omfattar bland annat en likvärdig uppväxt, utbildning, arbete, en god försörjning, ett bra boende, en god livsmiljö samt delaktighet och inflytande i samhällsutvecklingen och ens eget liv.

Socioekonomisk status mäts vanligen i termer av utbildningsnivå, inkomst och yrkesposition. Ibland används socioekonomisk bakgrund och inkluderar då föräldrars socioekonomiska situation. Även socioekonomiska förutsättningar används.

Tillit kan ses som villigheten att visa sig sårbar baserat på positiva förväntningar på andras intentioner och beteenden. De positiva förväntningarna skapar möjlighet att ta risken att engagera sig i relation med andra trots en osäkerhet om utkomsten av relationen. Det talas om många former av tillit, den generella eller horisontella tilliten människor emellan, den partikulära tilliten inom en särskild grupp, och den institutionella, ibland även kallad den vertikala tilliten mellan invånare och det offentliga i form av tjänstepersoner och politiker.

Bilaga 2 - Styrande dokument

Nedan redogörs för stadenövergripande planerande styrande dokument som angränsar till programmet.

Styrande dokument	Koppling till detta program
Göteborgs Stads barnrättsplan 2022–2024	Planens mål är att Göteborg Stad ska ha ett systematiskt och inkluderande barnrättsarbete som säkerställer likabehandling och icke-diskriminering, ett beaktande av barnets bästa, barns rätt till liv och utveckling samt barns rätt att vara delaktiga i frågor som berör dem.
Göteborgs Stads biblioteksplan 2024–2028	Biblioteksplanen lyfter särskilt målgrupperna barn och unga, personer med funktionsnedsättning, personer med andra modersmål än svenska samt nationella minoriteter. I planen prioriteras även insatser i områden med socioekonomiska utmaningar. Planen kan bidra till att skapa mer jämlika förutsättningar för stadens invånare.
Göteborgs Stads friluftsprogram 2018–2025	Programmets mål lyfter bland annat kopplingen mellan friluftsliv, jämlik hälsa och folkhälsa. För att kunna bidra till en positiv och jämlik hälsoutveckling hos befolkningen är det viktigt att göra medvetna prioriteringar av friluftaktiviteter. Delar av Göteborgs Stads friluftsprogram speglas särskilt tydligt när det gäller målen om att barns och ungas hälsa ska förbättras men också målet om att tillgången till en hållbar och väl gestaltad livsmiljö ska vara jämlik.
Göteborgs Stads idrottsprogram 2023-2030	Programmet har som mål att bidra till ökad fysisk aktivitet, en stärkt föreningsidrott och ett jämlikt idrottande. Idrottsfrågorna spänner över en lång rad områden såsom folkhälsa, stadsutveckling, civilsamhälle och destinationsutveckling.
Göteborgs Stads kulturprogram	Kulturprogrammet är inriktat på tre områden: konstpolitik, kulturpolitik och kulturplanering. Att ta del av och att utöva kultur och konst har en dokumenterad effekt på hälsa och välbefinnande, vilket främjar social hållbarhet och hållbar livsstil.
Göteborgs Stads plan för kulturprogrammet 2023-2026	Planen syftar till att skapa goda och hållbara villkor för konsten och konstnärerna genom att främja delaktighet, interkulturell dialog och människors lust och motivation att ta del av och utöva kultur, samt att skapa en attraktiv livsmiljö i staden.
Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2025	Handlingsplanen utgår från att förbättra människors livsvillkor, hälsa och socioekonomiska förutsättningar. Planen fokuserar på såväl trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder som åtgärder som minskar och motverkar segregationen och ökar jämlikheten. Fokuset ligger främst på barn och unga och deras föräldrar.

Göteborgs Stads handlingsplan för att motverka tystnadskulturer 2023–2025	Handlingsplanens syfte är att skapa förutsättningar för nämnder och styrelser att genomföra och utveckla insatser som krävs för att motverka tystnadskulturer i stadens verksamheter. Att aktivt arbeta för delaktighet, inflytande och tillit är kopplat till planen.
Göteborgs Stads handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen, 2023–2026	Handlingsplanen ska bidra till att nå målet att Göteborgs Stad ska stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utveckling av parallella samhällen på lång sikt. Område 1 berör tidiga och förebyggande insatser, med fokus på att stärka de skyddsfaktorer som ökar barns, ungas och deras familjers förmågor att stå emot negativ påverkan.
Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021–2030	Programmet lägger grunden för omställningen till en ekologiskt hållbar stad 2030 och är stadens övergripande styrande dokument för arbetet inom den ekologiska dimensionen av hållbar utveckling. Det finns en tydlig koppling mellan jämlik hälsa, folkhälsa och miljö, såsom luftföreningar, påverkan av buller och tillgång till hållbara livsmiljöer.
Göteborgs Stads näringslivsstrategiska program 2023–2035	Målet med programmet är att skapa förutsättningar för fler jobb. En av målsättningarna är att arbetslösheten i Göteborg ska vara lägst bland Sveriges storstäder. Programmet lyfter även att en viktig del består av att underlätta för de göteborgare som står långt från arbetsmarknaden till varaktig sysselsättning. Strategin Attraktionskraft lyfter att staden tillsammans med näringslivet ska arbeta för en högkvalitativ stadsmiljö och tryggare offentliga rum i Göteborg.
Göteborgs Stads plan för arbetet med nationella minoriteter 2020–2024	Planen syftar till att säkerställa att Göteborgs Stad lever upp till internationell och nationell lagstiftning gällande de nationella minoriteternas rättigheter. Arbetet för att skapa jämlika likvärdiga och jämlik hälsa omfattar minoritetsgrupper och principen om icke-diskriminering.
Göteborgs Stads plan för att förbättra hbtq-personers livsvillkor 2017–2024	Planens syfte är att förbättra hbtq-personers mänskliga rättigheter i Göteborgs Stad och den ska säkerställa likvärdiga möjligheter för personer som definierar sig som homosexuella, bisexuella, transpersoner eller queera.
Göteborgs Stads plan för jämställdhet 2019–2024	Plan för jämställdhet omfattar ett verksamhets-, medborgar-, och arbetsgivarperspektiv. Planen är en del av och ett stöd i stadens arbete med mänskliga rättigheter, jämlikhet, folkhälsa och trygghetsfrågor.
Göteborgs Stads plan för stärkta insatser mot rasism 2020–2024	Arbetet för att skapa jämlika likvärdiga och jämlik hälsa omfattar minoritetsgrupper och principen om icke-diskriminering. Planens delmål och insatser ska skapa förutsättningar för ett samordnat, systematiskt och effektivt arbete som främjar lika rättigheter och möjligheter och tar avstånd från alla former av rasism.

Göteborgs Stads plan för åldersvänliga Göteborg 2021–2024	Syftet med planen är att möjliggöra att staden blir en bättre plats att åldras i. Planen lyfter sex fokusområden som har påverkan på seniorers livsvillkor och förutsättningar till god hälsa, delaktighet och trygghet.
Göteborgs Stads plan mot hemlöshet 2020–2024	Hemlöshetsplanen fokuserar särskilt på att förebygga hemlöshet och på att säkra tillgången till bostäder för hemlösa personer. Planen har även tydligt barnperspektiv för att trygga barns uppväxtvillkor. Boende är ett viktigt livsvillkor och kommunen har ett ansvar för planering och genomförande av bostadsförsörjningen för alla göteborgare.
Göteborgs Stads program för bostadsförsörjning 2021–2026	Programmet är det övergripande mål- och strategidokumentet för bostadsförsörjningen i Göteborg med målet att trygga tillgången till goda bostäder för alla göteborgare. Tillgången till en hållbar och väl gestaltad livsmiljö och en passande bostad har stor betydelse för människors livsvillkor och hälsa.
Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2021–2026	Målsättningarna i programmet innebär att personer med funktionsnedsättning ska ha samma rätt till bland annat demokratisk delaktighet, utbildning och bästa möjliga hälsa som andra göteborgare. Stadens verksamheter ska samla in underlag på ett sådant sätt att det är möjligt att göra analyser utifrån diskrimineringsgrunderna.
Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026	Det övergripande målet är att Göteborg ska vara en trygg och säker stad där alla som lever, verkar och vistas tar ansvar och bidrar till ökad trygghet och minskad brottslighet. Programmet arbetar med direkta och riktade trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder och ökar därmed också förutsättningarna för det förebyggande och främjande arbetet.
Göteborgs Stads översiktsplan	Utgångspunkten i översiktsplanen är hållbar utveckling. Översiktsplanen slår fast att det handlar om att möjliggöra en trygg boendemiljö, att känna tillhörighet, en passande och ekonomiskt överkomlig bostad och att ha en närmiljö som är omhändertagen och välfungerande. Att ha tillgång till stadens resurser i form av bland annat service, arbetsplatser, kollektivtrafik, offentliga platser och grönområden samt att säkerställa plats för rekreation och samspel för barn och unga genom tillgång till friytor och bra utemiljöer för lek och utevistelse vid bostäder, fritidshem, förskolor och grundskolor.
Handlingsplan för arbetet med de mänskliga rättigheterna i Göteborgs Stad 2016–2024	Handlingsplanen slår fast att alla stadens verksamheter ska genomsyras av mänskliga rättigheter och främja likabehandling. Det finns även kopplingar när det gäller att framhålla analyser.
Handlingsplan för psykisk hälsa 2018–2024 (VGR, GR, Västkom)	Handlingsplanen har tagits fram i samverkan mellan Västra Götalandsregionen, de 49 kommunerna samt Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa Västra Götaland och Göteborg.

	(NSPH VG) inom ramen för vårdsamverkan. Handlingsplanen är uppdelad i fokusområden med tillhörande mål för vuxna respektive för barn och unga. Bland målen för vuxna finns ett avsnitt som särskilt berör äldre.
Kompetensförsörjningsplan för Göteborgs Stad	Planen identifierar tre centrala områden: att behålla befintlig personal, ompröva arbetssätt och utveckla verksamheten, samt säkra långsiktig tillgång på arbetskraft. Ett led i det här arbetet är att tillvarata och attrahera kompetensen på arbetsmarknaden. För att öka mängden tillgänglig arbetskraft för stadens verksamheter och få fler i arbete behöver Göteborgs Stad i större utsträckning ta till vara de som står utanför arbetsmarknaden.

Bilaga 3 - Stödjande dokument

Barnombudsmannen (2024) *Hur dåligt måste man må egentligen? Samhällets insatser för att främja barns psykiska hälsa* Barnombudsmannens årsrapport 2024

Folkhälsomyndigheten och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2023). *Att inte bara överleva, utan att faktiskt också leva. En kartläggning om ungas psykiska hälsa.*

Folkhälsomyndigheten (2023). *Folkhälsan i Sverige. Årsrapport 2023.*

Folkhälsomyndigheten (2023). *Nationella folkhälsomål och målområden.*

Folkhälsomyndigheten (2023). *Skolbarns hälsovanor i Sverige 2021/2022 – Regionala resultat.*

Folkhälsomyndigheten (2021). *Vår livsmiljös betydelse för en god och jämlik hälsa.*

Forte (2023). *Fritidens betydelse för ungas psykiska hälsa – rättigheter, möjligheter och hinder.*

Förvaltnings AB Framtiden (2020). *Framtidenkoncernens strategi för utvecklingsområden 2020–2030.*

Göteborgs Stad (2014). *Skillnader i livsvillkor och hälsa i Göteborg 2014.*

Göteborgs Stad (2017). *Jämlikhetsrapporten 2017: Skillnader i livsvillkor i Göteborg.*

Göteborgs Stad (2019) *Basutvärdering med Nulägesbeskrivning av seniorers behov, erfarenheter och synpunkter om åldersvänligheten i Göteborg*

Göteborgs Stad (2022). *Göteborgs skolundersökning 2022. Ungas erfarenhet av alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel.*

Göteborgs Stad (2022). *Hbtqi+personers livsvillkor i Göteborg 2021.*

Göteborgs Stad (2022). *Samverkansavtal om folkhälsoarbete mellan Göteborgs hälso- och sjukvårdsnämnd och kommunstyrelsen Göteborgs Stad 2023–2025*

Göteborgs Stad (2022). *Invånarnas möjligheter till demokratisk delaktighet och inflytande, Kartläggning av Göteborg Stads arbete under 2022.*

Göteborgs Stad (2023). *Jämlikhetsrapporten 2023. Skillnader i livsvillkor och hälsa i Göteborg.*

Göteborgs Stad (2023). *Socialtjänstrapport 2023. Individ- och familjeomsorgen i Göteborgs Stad.*

Melke, A och Isaksson, M, 2020. *Föräldraskapsstödsprogram. Verksamma komponenter och effekter enligt ett urval av artiklar. FoU i Väst, Göteborgsregionen.*

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2024) *Stärka förutsättningarna att skapa och bibehålla fysiska och digitala mötesplatser för unga hbtqi-personer*

Regeringskansliet (2018). *Handlingsplan Agenda 2030.*

Västra Götalandsregionen. (2021). *Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030*

WHO (2023) *National programmes for age-friendly cities and communities A guide*

Bilaga 4 - Indikatorer

I tabellen nedan presenteras ett antal indikatorer för att mäta programmets måluppfyllelse. Valet av indikatorer grundar sig i att de ska hålla god kvalitet, finnas över tid och oftast kunna brytas ner på flera bakgrundsfaktorer. Beskrivning av källor och bakgrundsvariabler finns under tabellen.

De flesta indikatorer återfinns i jämlikhetsrapporten 2023 (JR23) och värden utgår då från denna. Indikatorerna i tabellen mäter mot målen. I flera fall fokuserar indikatorerna på att följa och analysera de skillnader som finns mellan olika grupper baserat på exempelvis socioekonomi och diskrimineringsgrunder. Som riktning för dessa indikatorer ska det år 2030 synas att skillnaderna har minskat, där utfallen för de grupper som i utgångsläget hade sämre livsvillkor och hälsa ska ha förbättrats och ha närmat sig genomsnittet. Komplexa samband och omvärldsförutsättningar har dock påverkan på indikatorernas utfall. Dessutom är den kvantitativa data som finns bristfällig då det saknas data kopplat till vissa diskrimineringsgrunder. Det kräver utveckling av statistiskt underlag och att statistiken kompletteras med andra sätt att förstå ojämlikhetens utveckling.

I tabellen finns även exempel på nyckeltal och processmått som kan användas som analysunderlag i arbetet med strategierna.

Källorna i tabellen förkortas enligt följande:

- AKU – Arbetskraftsundersökningen (SCB)
- SBF – Stadsbyggnadsförvaltningen
- Expl – Exploateringsförvaltningen
- Stadsmiljö - Stadsmiljöförvaltningen

Övergripande mål: Skillnader i livsvillkor och hälsa ska minska

Indikator	Källa	Utgångsvärde (visar oftast genomsnittet)	Riktning
Ojämlikhetsindex	Statistiska centralbyrån (SCB)	54 på skalan 0– 100 där 100 är total segregation. (år 2021, JR23)	Ska minska
Andel som upplever att de har god hälsa, 16–84 år	Hälsa på lika villkor (HLV)	73 % (år 2022, JR23)	Generell ökning, där andelen som upplever god hälsa ska öka mest i de grupper där andelen idag är lägst.
Tillit till andra i allmänhet	SOM- undersökningen	SOM 6,6 av 10 (år 2021, JR23)	Generell ökning, där tillit ska öka mest bland grupper med lägst tillit.

Exempel på andra mått och nyckeltal:

- Andel 16–84 år med avsaknad av tillit till andra (70 % 2021, JR23) (HLV)
- Medellivslängd (SCB)

**Mål: Barns och ungas livsvillkor och hälsa ska förbättras samt
Barn och unga ska klara skolan**

Indikator	Källa	Utgångsvärde	Riktning
Upplevd psykisk ohälsa, åk 4, 8 och åk 1 gymnasiet	Elevhälsoenkäten, Grundskoleförvaltningen	<i>Ny indikator</i>	<i>Ny indikator</i>
Andel 3–5 åringar som inte är inskrivna i förskoleverksamhet.	Förskoleförvaltningen (FF)	4,5 % ej inskrivna (år 2023, FF)	Högre andel inskrivna barn i förskolan där det är lägst andel.
Andel elever per årskurs i kommunala skolor som uppnått kunskapsmålen. (förskoleklass samt åk 1, 3, 6 och 9)	Grundskoleförvaltningen, Skolverket	Flera variabler ingår (från JR23)	Generell förbättring ska ske och skillnader baserat på socioekonomisk status ska minska.

Exempel på andra mått och nyckeltal:

- Andel (%) som ägnar sig åt fysisk aktivitet mer än 30 min/vecka, 16–84 år (HLV)
- Elevhälsoenkät om fritidsvanor, läsning, psykisk hälsa
- Andel elever i åk 9 med behörighet till yrkesprogram i gymnasiet
- Andel bokade platser i kulturförmedlingen till barn och unga av totalt antal inskrivna barn (KuBo, kulturförvaltningen)

Mål: Invånares delaktighet, inflytande och tillit ska öka

Indikator	Källa	Utgångsvärde	Riktning
Skillnader i andel som uppger att de är socialt isolerade, 16–84 år, utifrån bakgrundsfaktorer	HLV	Flera variabler ingår (år 2023, genomsnitt i befolkning 11%, JR23)	Generell ökning, där störst minskning ska ske bland grupper med högst social isolering,
Skillnader i valdeltagande	SCB	Genomsnitt 80,7% (år 2022)	Generell ökning, där skillnader i valdeltagande mellan grupper och områden ska minska.
Skillnader i upplevd trygghet i bostadsområdet	SOM	77 % totalt upplever trygghet (år 2022)	Generell ökning, där skillnader mellan grupper och områden ska minska.

Exempel på andra mått och nyckeltal:

- Förtroende för stadens verksamheter (SOM)

Mål: Fler ska ha arbete och möjlighet till försörjning

Indikator	Källa	Utgångsvärde	Riktning
Andel av arbetskraften i långtidsarbetslöshet, 20–65 år	Arbetskraftsundersökningarna	2,7% (år 2023)	Andel ska minska

Andel unga som varken arbetar eller studerar, 16–29 år	SCB	7 % (år 2021, JR23)	Andel ska minska
Andel som är förankrade på arbetsmarknaden, 20–65 år	SCB	70,25 % (år 2022)	Andel ska öka

Exempel på andra mått och nyckeltal:

- Andelen i befolkningen med långvarigt försörjningsstöd (SCB)
- Andel av långtidsarbetslösa som har funktionsnedsättning

Mål: Jämlik tillgång till stadens resurser och till hållbara livsmiljöer samt Ökad tillgång till bostäder utifrån verkliga behov

Indikator	Källa	Utgångsvärde	Riktning
Andel trångbodda hushåll med ansträngd boendeekonomi (KALP)	Boverket	Genomsnitt 1,5% Variation mellan RegSO 0 % till 26,4 % (år 2021)	Andel ska minska i de RegSO där det ligger högst.
Underskott på bostäder till vissa grupper i utsatta situationer	SBF och Boverket	JR 23	Underskott ska minska

Exempel på andra mått och nyckeltal:

- Andel hushåll som inte kan efterfråga en bostad i nyproduktion samt i befintligt bostadsbestånd (Stadsbyggnadsförvaltningen)
- Närhetsanalyser med närhet till vissa resurser utifrån stadens satta riktvärden (Stadsbyggnadsförvaltningen, exploateringsförvaltningen, stadsmiljöförvaltningen)
- Tillgänglighet med hållbara färdssätt och socioekonomiskt index (stadsmiljöförvaltningen)
- Andel åtgärdade anläggningar med avseende på enkelt avhjälpta hinder (stadsmiljöförvaltningen/program för full delaktighet)
- Fördelning av bostäder, olika typer och upplåtelseformer (Stadsbyggnadsförvaltningen)

Fördjupning kring indikatorerna: Källor, bakgrundsfaktorer, frågeställningar

Valet av indikatorer grundar sig i att de ska hålla god kvalitet och finnas över tid. Med god kvalitet avses att de är relevanta men även att de väl representerar målgruppen för programmet.

Undersökningen Hälsa på lika villkor görs numera vart fjärde år, nästa görs 2026. Målgruppen är slumpmässigt utvalda göteborgare 16–84 år. Bakgrundsvariabler är kön (inklusive annat), ålder, mellanområde, utbildningsnivå, ekonomiska förutsättningar, sexuell identitet, transperson, minoritet, funktionsnedsättning, bakgrund, inkomst.

SOM-undersökningen görs årligen. Målgruppen är slumpmässigt utvalda göteborgare mellan 16–85 år. De använder bakgrundsvariablerna boendeform och upplåtelseform, kön inklusive annat, ålder, primärområde, hushållstyp, utbildningsnivå, språk i hemmet, inkomst, HBTQ, funktionsnedsättning.

Valda indikatorer kan påvisa riktning och kan därmed vara värdefulla. Det finns dock vissa brister när det gäller att kunna tolka indikatorernas utfall. Komplexa samband och omvärldsförutsättningar har påverkan på indikatorernas utfall. Dessutom är den kvantitativa data som finns att tillgå bristfällig då det saknas data kopplat till vissa

diskrimineringsgrunder. Det gör att vissa utsatta grupper riskerar att osynliggöras i statistiken och analys av ojämlikheten blir missvisande och behöver kompletteras med andra sätt att förstå ojämlikhetens utveckling. Nedan specificeras varje indikator utifrån bland annat källa och bakgrundsvariabler.

Ojämlikhetsindex: Skala 0–100 där 100 är total segregation. Ett mått på skillnaden i bosättningsmönster mellan två olika socioekonomiska grupper och mäter graden av segregation. Kommunsiffra. Källa: Boverket, SCB

Andel som upplever att de har god hälsa 16–84 år: Indikatorn delas upp efter utbildningslängd, ej/nationell minoritet, bakgrund (inrikes/utrikes född, var föräldrar är födda), utbildningsnivå, ålder, kön, sexuell läggning samt ej/funktionsnedsättning. Källa: Hälsa på lika villkor.

Tillit till andra i allmänhet: Andel 16–84 år som tycker att man i allmänhet kan lita på de flesta människor. Uppdelat efter ekonomiska förutsättningar, födelseregion, utbildningslängd, funktionsnedsättning samt, i den mån det går, även sexuell läggning och könsidentitet. Källa: Hälsa på lika villkor

Upplevd psykisk ohälsa: Den indikatorn är en sammanvägning av fem olika frågor och svar med alternativen ofta eller alltid. Frågorna är:

- Jag har de senaste tre månaderna haft besvärande huvudvärk?
- Jag har de senaste tre månaderna haft besvärande ont i magen?
- Jag har de senaste tre månaderna känt mig ledsen och nedstämd?
- Jag har de senaste tre månaderna känt mig orolig och ängslig?
- Jag har de senaste tre månaderna känt mig irriterad eller på dåligt humör

Indikatorn är ny och kommer att följas genom trend, fördelad på kön.
Källa: Grundskoleförvaltningen

Andel 3-5-åringar som inte är inskrivna i förskoleverksamhet: Uppdelat utifrån socioekonomisk status där barnen bor. Källa: SCB och förskoleförvaltningen.

Andel elever per årskurs i kommunala skolor som uppnått kunskapsmålen: Uppdelat utifrån socioekonomisk status på det primärområde eleverna bor i. Förändring över tid, Förskoleklass, åk1, 3, 6 och 9. Källa: Grundskoleförvaltningen och Skolverket

Andel som uppger att de är socialt isolerade: Social isolering definieras som att inte ha deltagit under social aktivitet. Social aktivitet kan vara studiecirkel eller kurs på arbetsplats och fritid, fackföreningsmöte eller annat föreningsmöte, teater eller bio, konstutställning eller museum, religiös sammankomst, sporttillställning, skrivit i blogg eller insändare i tidning eller tidskrift, demonstration av något slag, offentlig tillställning t.ex. danstillställning, marknadsbesök eller liknande, större släktsammankomst, privat fest, följt sociala nätverkssajter på internet, skrivit inlägg, deltagit i diskussioner eller spelat med andra på internet.

Indikatorn delas upp efter utbildningslängd, ej/nationell minoritet, bakgrund (inrikes/utrikes född, var föräldrar är födda), utbildningsnivå, ålder, kön, sexuell läggning samt ej/funktionsnedsättning.

Skillnader i valdeltagande: Uppdelat på valdistrikt samt uppdelat på inkomst, utbildningsnivå, födelseregion. Källa: SCB

Skillnader i upplevd trygghet i bostadsområdet: Utifrån påstående om att ”jag känner mig trygg i mitt bostadsområde”. Uppdelat på boendeform och upplåtelseform, kön inklusive annat, ålder, område, hushållstyp, utbildning, bakgrund, inkomst, HBTQ. Källa: SOM-institutet

Andel av arbetskraften i långtidsarbetslöshet, 18–65 år. Antalet inskrivna arbetslösa i mer än 12 månader delat med den totala arbetskraften (sysselsatta och arbetslösa) i populationen. Källa: SCB/Arbetsförmedlingens månadsstatistik (november)

Andel unga som varken arbetar eller studerar, 16–29 år. Uppdelat på bakgrund (inrikes/utrikes född, var föräldrar är födda), kön, primärområde (funktionsnedsättning enbart nationella siffror) Källa: SCB

Andel som är förankrade på arbetsmarknaden, 20–65 år. Indikatorn beräknar antalet personer som har haft en inkomst som är tre gånger högre än gränsvärdet för basinkomstnivå i Sverige. Finns uppdelat på kön och födelseregion Källa: SCB

Andel trångbodda hushåll och ansträngd boendeekonomi (KALP) per RegSO. På kommunnivå fördelat på hushållstyp, boendeform, åldersgrupp samt kön. Källa: Boverket

KALP står för Kvar att leva på. Det är en ekonomisk kalkyl som bankerna gör vid en låneansökan. Där tittar man på hur mycket ett hushåll har kvar att leva på efter att hushållets kostnader (lånekostnader, boendekostnader etc) har betalats. RegSO är ett mindre geografiskt område i en kommun framtaget för att kunna mäta segregation. I Göteborg finns 147 RegSO:n.

Underskott på bostäder till vissa grupper i utsatta situationer. Indikatorn beskriver bostadsunderskott utifrån ett antal grupper: Studenter och unga vuxna, hemlösa, äldres boende, bostäder för personer med funktionsnedsättning, samt särskilda insatser för nyanlända. Källa: Boverket och stadsbyggnadsförvaltningen